N°. 4. A°. 1859.

WOENSDAG 5 JANUARIJ.

ROTTERDAMSCHE COURANT.

De Abonnementsprijs is *f* 24 's jaars of *f* 6 per drie maanden franco per post door het geheele Rijk.
Behalve aan het Bureau der Courant kan men zich bij alle Boekhandelaren en Postkantoren abonneren.
Enkele Nommers 10 Cents.

Bureau : Hoogstraat Wijk 10, N°. 77.

Geboorte-, Trouw- en Doodberigten van 1 tot 5 regels . . *f* 1.—
Iedere regel meer . . . . - 0.20
Andere Advertentien per regel . . . . - 0.20
Groote letters naar plaatsruimte. — Bij iedere Advertentie 45 Cents voor zegelregt en 1 Exemplaar der Courant.

De Rotterdamsche Courant vóór 1859.

De God *Janus* werd bij sommige volken der oudheid met twee aangezigten afgebeeld, dat van een jeugdig en dat van een bejaard man. Deze laatste overzag het voorledene ernstig, terwijl de eerste blijmoedig in de toekomst blikte.

Met den aanvang dezes nieuwen jaars is de *Rotterdamsche Courant* eene nieuwe loopbaan ingetreden, zonder daarom eene nieuwe Courant te worden, en in het eerste nommer hebben hare lezers gewis met genoegen de blikken des mans in de kracht des levens gevolgd, toen hij die naar de toekomst van het Dagblad rigtte, waaraan hij zijne kunde en vlijt wil wijden. Zij zullen dan nu ook den meer bedaagden man, die gedurende bijna het vierde eener eeuw zijnen tijd aan dat Dagblad besteedde, wel in zijne herinneringen willen volgen, als hij het voorledene der Courant zoo beknopt mogelijk overziet.

Geen onderzoek naar de Geschiedenis der Couranten in het algemeen en naar die onzer Nederlandsche in het bijzonder verwachte men hier, maar eenvoudig aanteekeningen ten opzigte der *Rotterdamsche* en hare Geschiedenis vóór 1859.

Welke Nieuwspapieren vroeger dan de 18de eeuw hier ter stede uitkwamen is zeer onvolledig bekend en officieel blijkt daarvan niet. Zoo veel weet men, onder anderen, dat JOHANNES NAERANUS in 1666 eene *Rotterdamsche Zee- en Posttijding* uitgaf, maar deze en wat verder van dien aard hier het licht zag schijnt niet geoctroijeerd geweest te zijn.

In 1717 werd de *Rotterdamsche Courant*, met het stedelijk wapen voorzien, uitgegeven voor L. BALTZ, bij CHRISTIAAN PETZOLD, op de Nieuwehaven, van waar de drukkerij verplaatst is naar den Steiger, aan de Hoenderbrug, blijkens een nommer van 25 november 1719, onder hetwelk de naam van BALTZ alleen voorkomt. De courant besloeg toen, even als alle overige hier te Lande, slechts twee bladzijden in klein folio, compres gedrukt. In eene der weinige advertentien in een nommer van 22 december 1717 verwittigen de *auteurs* het publiek dat zij den 1 januarij 1718, met speciaal octrooi, eene *Engelsche Rotterdamsche Courant* zullen uitgeven en alsdan bekend maken op wat tijd eene *Fransche Rotterdamsche Courant* insgelijks uit zal komen. Maar hier gedrukte couranten in eene dier talen, — als dit ten minste door die benaming bedoeld is, — kwamen mij nooit onder het oog.

Bij Vroedschaps resolutie van 8 maart 1738 verkreeg mr. JAN ABRAHAM CASTELEYN de aanstelling tot Stads Courantier. Volgens eene oude aanteekening werd de Courant toen met slechts twee knechts, op ééne pers, bewerkt. In 1751 vindt men ook den naam van JACOBUS CASTELEYN onder de Courant en in 1760 werd het octrooi tot *Salomon Reding* uitgestrekt. Blijkens het onderschrift was de drukkerij in 1751 in den Oppert, maar de juiste plaats is onbekend. De CASTELEYNS behoorden tot eene aanzienlijke familie, een lid waarvan onder de Schepenen geteld werd. Hun blad genoot echter bij stadgenooten en vreemdelingen geen hoog aanzien. Een Engelschman onder anderen gaf daaraan de niet vleijende epitheta van „nasty and dirty, and filthy and mucky." Maar, was het uiterlijk voorkomen in waarheid alles behalve fraai, welligt ging het den Courantiers toen reeds als thans nog en zoo als een oud dichter het uitdrukt:

„ Die ieder wil believen en in al,
„ Mag heden wel beginnen,
„ Maar quaad is 't te versinnen,
„ Waar hij ooit einden sal."

Mr. JAN ABRAHAM CASTELEYN, vroeger vele jaren lang, alvorens dit van de *Rotterdamsche* te zijn, redacteur der *Haarlemsche Courant*, verlangde, na het overlijden of de aftreding van REDING en vruchtelooze onderhandeling met STEFANUS MOSTERT, in 1764 zich te associëren met REINIER ARRENBERG, met het gezamenlijk doel, luidens hun request, „ de Courant dezer Stad door den tijd in een beter staet en debiet te brengen dan die tot nog is geweest, waertoe meerder kosten en arbeyd dient te worden besteed." De medeaanstelling van ARRENBERG door de Stedelijke Regering volgde den 27 december 1764, onder gunstige voorwaarde van tijdelijken vrijdom van recognitie gedurende de vier eerste jaren.

Spoedig bleek het dat CASTELEYN zich in de keuze van den ongeveer dertigjarigen boekhandelaar ARRENBERG tot zijnen Medecourantier niet had bedrogen. Deze toch spaarde vlijt noch moeite om aan de Courant een beter voorkomen te geven, den inhoud belangrijker en het nieuws verscher te doen zijn, en toen de eerstgenoemde, wiens hooge leeftijd hem reeds lang veel deelneming aan het werk belet had, ten jare 1778 stierf, en de laatstgenoemde dus, volgens overeenkomst en privilegie, alleen Courantier bleef, waren het debiet en het aanzien van het blad reeds aanzienlijk gestegen. In genoemd jaar vergrootte hij het formaat aanmerkelijk, ofschoon het drukken op een geheel vel, enkele malen uitgezonderd, eerst van veel later, namelijk, in den regel, van 1791 dagteekent.

Behalve de Stads-Courant bestond hier van ouds nog een ander Nieuwsblaadje, in kwarto formaat, de *Gazette van Antwerpen*, waarin de voornaamste buiten- en binnenlandsche tijdingen beknopt werden opgenomen, en tot het drukken en verkoopen waarvan het uitsluitend octrooi van Burgemeesteren en Regeerders insgelijks vereischt werd. Bij voor alle broeders van het boekverkoopersgilde opengestelde inschrijving werd ARRENBERG ook eigenaar van dit laatstelijk bij PIETER VAN BEZOOYEN uitgegeven blad en daardoor genoopt het personeel zijner drukkerij uit te breiden. De *Gazette*, die oudtijds veel aftrek had en voor 2 duiten het nommer verkocht werd, maar welks publiek den smaak daarvoor allengs verloor, hield echter nog stand tot in Julij 1806.

De onvermoeide ARRENBERG, die daarbij vooreerst zijnen boekhandel nog aanhield, schreef, blijkens nagelaten eigen verklaring, de Courant gedurende veertien jaren geheel alleen, tot dat hij in november 1778 zich tot Burgemeesteren wendde, om te verzoeken dat zijn privilegie tot zijnen oudsten zoon BENJAMIN ARRENBERG mogt worden uitgestrekt. In zijn request zegt hij met volle waarheid: „ dat het schrijven en dirigeren van eene Courant eene moeilijke en naauwlijks eenige verpozing toelatende arbeid en inderdaad geen werk voor een enkel mensch is." Heeren Burgemeesteren, ofschoon hiervan gewis mede overtuigd, waren echter niet zoo gereed tot inwilliging, en besloten daartoe eerst den 19 april 1779, nadat de requestrant had aangeboden de reeds aanzienlijke recognitie vijf en twintig jaren lang jaarlijks met *f* 100 te vermeerderen, zoodat die in 1803 tot *f* 3500 gestegen was.

De arbeid werd nu door Vader en Zoon voortgezet, en wel in het ruime pand aan de westzijde van den Oppert, in het begin van 1778 door REINIER ARRENBERG in openbare veiling aangekocht, en waar de Courantdrukkerij, met alles wat zich daarmede vroeger of later vereenigde, tot 31 december 1858 is gevestigd gebleven. Vroeger was het (de oudste giftebrief heugt van 1534) een niet onaanzienlijk woonhuis, maar in 1713, na door den heer Oudburgemeester *M. Groeninx* te zijn aangekocht, tot koetshuis en stalling, met daarbij blijvend achterhuis, ingerigt. De nieuwe eigenaar spaarde geene kosten om het pand voor de gewijzigde bestemming te veranderen.

Voorspoedig ging hier alles vele jaren lang. In debiet en vooral in aantal van advertentien stond de *Rotterdamsche Courant* b. v. in 1791 niet zeer ver beneden de *Haarlemsche*, ver boven de *Haagsche* en *Utrechtsche*. Toen de omwentelingsstormen langzaam opkwamen en langs hoe dreigender werden, onthielden onze Courantiers zich wijselijk van alle inmenging in het hevig dagbladgeschrijf dier dagen en gingen niet verder dan om, in de jaren 1793 en 1794, enkele malen dat te geven wat men thans leadingartikelen noemt, en waarin het noodwendige der eensgezindheid onder zonen deszelfden Vaderlands, bij het dreigen van den algemeenen vijand (waarvoor zij Frankrijk hielden) betoogd en gepredikt werd. Reeds in 1781 hadden zij aangekondigd, ten einde niet huns ondanks de hand aan het verspreiden van seditieuse geschriften te leenen, geene aankondigingen van boeken of geschriften te zullen opnemen, tenzij de namen der drukkers of uitgevers daarin duidelijk uitgedrukt en hun bekend waren.

Bezwaren rezen nu echter van tijd tot tijd en vermenigvuldigden zich. Een der eersten daarvan was de invoering van de *Staats-* (later *Koninglijke*) *Courant* ten jare 1804, waarbij aan alle overige Couranten het plaatsen van Lands advertentien werd ontnomen, terwijl ook verschillende collegien en corporatien, óf verpligt óf bij voorkeur, hunne advertentien daarin plaatsten. Hierbij kwamen de zegelverhooging, het patent, het verzwaard port van pakketten met Couranten, de aanzienlijke prijsverhooging van het papier enz., welk een en ander de uitgevers noopte zich in november 1807, en met niet ongunstig gevolg, tot den Raad te wenden, om eenige vermindering der jaarlijksche recognitie te erlangen.

Dit alles was echter nog weinig bij wat eerlang volgde. Het is bekend hoe het in naam zelfstandig Koningrijk Holland in alles van Frankrijks Keizer afhing en hoe, dien ten gevolge, de meeste vrijheden daar meer dan beperkt werden. Dit gold natuurlijk ook de Nieuwsbladen. Zoo ontving, om iets te noemen, de Burgemeester van Rotterdam den 21 van oogstmaand 1809 aanschrijving van den Minister van Justitie en Politie, om, op zijne verantwoordelijkheid, de hier uitkomende Nieuwspapieren (er was ook nog eene zoogenaamde *Schiedamsche Courant*) ten naauwkeurigste te surveilleren en de redacteurs of uitgevers te bevelen „ om ten aanzien van dit Rijk in het algemeen en de krijgsoperatien van en tegen de Engelsche landings-expeditie in Zeeland, zoowel binnen als buiten 's Rijks grenzen in het bijzonder, nietwes te melden, dan hetgeen de *Koninglijke Courant* deswegens zal hebben medegedeeld." Voorts mogten de Couranten, reeds toen, geene tijdingen uit Engeland opnemen, alvorens te weten dat zij in Frankrijk bekend waren; geene militaire promotien, aanstellingen van ambtenaren of decreten, niets wat den Koning of de Koningin betrof, vóór dat het in de *Koninglijke Courant* had gestaan. En des te meer griefde dit dewijl de Fransche papieren, waaruit buiten die voorwaarde niets mogt worden overgenomen, dagelijks in alle societeiten en koffijhuizen gelezen werden, en bovendien het strenge toezigt niet tot sommige andere Couranten werd uitgestrekt.

Dezerzijds werden dan ook, maar met luttel gevolg, langs wettigen weg pogingen tot redres aangewend, en zie hier wat B. ARRENBERG, toenmaals, onder anderen, aan een aanzienlijk vriend schreef: „ De Couranten zijn zulk eene onbeduidende zaak niet als men soms wel denkt; van de onze bestaan hier direct 15 a 16 gezinnen, en er moet meer dan *f* 20,000 gewonnen worden eer wij een duit voor ons eigen bestaan hebben." En verder: „ Ik was nooit voor de licentie van de drukpers, die in onze vorige troebelen zooveel kwaad heeft gebrouwen; maar geloof mij dat eene betamelijke vrijheid eene belangrijke zaak voor dit Land is. Het zoetste kind wordt narrig als men het zijn speelpop afneemt Waag het eens den Franschman zijne soep te verbieden. Zoo zijn de Hollanders met het nieuws, zij moeten een Courantje bij het ontbijt hebben, behalve dat het in een Land van commercie onmisbaar is, enz."

Ook dit echter was nog slechts voorspel van wat volgen zou. Naauwelijks was Holland geheel in het Fransche Keizerrijk ingelijfd of de Couranten werden aan nog strengere bepalingen onderworpen door welke zij in zekeren zin ophielden Nieuwsbladen te zijn. Zoo ging den 23 van Wijnmaand 1810 een verbod van den Prins van Plaisance, algemeen Stedehouder des Keizers, uit, om iets hoegenaamd uit vreemde Nieuwspapieren over te nemen, alvorens zoodanige stukken den Minister van Justitie en Politie te Amsterdam en door dezen den Stedehouder ter approbatie waren ingezonden, op poene van suppressie! Van 22 januarij 1811 af moest de Courant, zoo ver het nieuws betrof, in de beide talen verschijnen.

Boven die van 27 julij prijkte dan nu ook het veranderd wapen der *goede* stad Rotterdam, namelijk het oude, met de honigbijen vermeerderd en den Franschen adelaar als tenant, voor de eerste maal. De ARRENBERGEN hadden zich reeds vroeger tot verschillende hooge autoriteiten gewend, om eenige wijzigingen in het decreet op de dagbladen te mogen verwerven. Soortgelijke pogingen herhaalden zij in mei en junij 1811, in adressen, die met hoogst bescheidene vrijmoedigheid ontwikkelden hoe hunne Courant nooit eene andere strekking gehad had dan om orde en onderdanigheid aan de gestelde Magten te bevorderen; hoe dit steeds door alle partijen was erkend, en de Courant dien ten gevolge de bescherming van alle elkander opvolgende Regeringen had genoten. Het baatte alles niets. Die uiting der waarheid ten opzigte van den geest die onze Courantiers bestendig bezield had haalde den heer B. ARRENBERG zelfs deze vaderlijke berisping (een paar regels hooger toch heet het dat hij hem vroeger blijken eener „sollicitude vraiement paternelle" gegeven had,) van den niet veel meer dan dertigjarigen prefect DE STASSART op den hals: „ Vous ne vous êtes pas conduit comme vous le deviez, il s' en faut de beaucoup. Vous avec manifesté des pretentions d' amour propre fort déplacées, et je n'ai vu en vous ni la docilité ni le bon esprit, que j'exigerai toujours d'un journalliste." In 1830 schijnt de Baron ten opzigte der *dociliteit* jegens de gestelde magten, die hij van de Belgische dagbladschrijvers eischte, rekkelijker geworden te zijn.

Na dus nog eenigen tijd, maar als met geboeide handen, treurig langs den vorigen weg te hebben voortgewandeld, stond het te duchten dat de Courant hare eervolle loopbaan voor altijd zou moeten staken. Ook een eerbiedig verzoekschrift aan den Keizer zelf, om, mogt het blad dan ook niet behouden worden, in een Advertentieblad die

Toonkunst.

De Redactie van dit blad wenscht, bij de uitbreiding die het heeft ondergaan, niet slechts getrouw te blijven aan hare gewoonte, om van het merkwaardige dat zich op het gebied der kunst te dezer stede vertoont, den lezers verslagen en beschouwingen aan te bieden; maar het is tevens haar voornemen, en zij ziet zich door de toezegging van belangstellende medewerking daartoe in staat gesteld, ook in dat deel van haren werkkring, de vleugelen nog wat breeder uit te slaan, en daardoor, zoo zij hoopt en vertrouwt, steeds bevorderlijk te zijn aan de verheffing eener kunst, die, voor weinige jaren, in bekrompen gezigtskring, nog beschouwd als niets hoogers dan een zinledig, volgens sommigen zelfs niet eens onschuldig, middel van verstrooijing, thans echter, als dochter des hemels, op den eerezetel is geplaatst en den scepter voert die haar steeds toekwam; eener kunst, die steeds meer de voor indrukken van het schoone en goede vatbare harten inneemt, verrukt en tot hare hoogere sferen opvoert, en wier weldadige vruchten, in beschaving en veredeling, voor het opkomend geslacht steeds rijker en rijper beloven te worden. Terwijl wij dan *haar*, nevens al wat in waarheid schoon en goed is, willen blijven huldigen, verheffen, bevorderen, wenschen wij daaraan van tijd tot tijd eene afzonderlijke ruimte in onze kolommen te wijden, en onder bovenstaand opschrift, dan wanneer het pas geeft, een overzigt van de merkwaardigste verschijnselen, die zich op haar gebied opdoen, te leveren. Ons streven zal daarbij steeds zijn gerigt naar waarheidsliefde, getrouwheid en onpartijdigheid, voor zoo ver ze in ons menschelijk bereik liggen, naar zaakkennis en kracht van overtuiging, voor zoo ver die mogt verkregen worden uit langdurige, ernstige, liefdevolle kunstbeoefening, naar welwillendheid en bescheidenheid, die voortvloeijen uit besef van menschelijke feilbaarheid en uit achting voor elke degelijke verschijning en elk bevoegd oordeel op dat gebied. En zouden wij nu die taak als op nieuws wel waardiger kunnen aanvangen, dan door een bewijs van sympathie te geven aan die pogingen, welke in 't bijzonder de ontwikkeling der kunst, in hare schoonste beteekenis, in Nederland bevorderden; dan door een blijk van waardering te schenken aan eene instelling, die weldra eene nieuwe en krachtige proeve harer goede bedoelingen en nuttige werkzaamheid op dat gebied zal leveren? Wij houden ons dan ook wederkeerig van de sympathie onzer lezers overtuigd, wanneer wij, zoo als zij welligt reeds zullen geraden hebben, gaan spreken over:

Het aanstaand Huishoudelijk Muziekfeest der Maatschappij tot bevordering der Toonkunst.

De aanleg van die ons toevende feestviering toch is zoo geheel *nationaal* en in ieder opzigt zoo belangrijk, dat zij allezins verdient dat wij er de aandacht van elken voorstander en vereerder van Nederlandsche kunst reeds vooraf meer in bijzonderheden bij bepalen: waardoor wij tevens aan hare meerdere waardering en verhoogd genot hopen bevorderlijk te zijn. Het geldt hier toch de kennismaking met en verheerlijking van een tal, poëtisch en muzikaal, volkomen *Nederduitsche* werken, wier oorsprong en wier vertolking evenzeer geheel aan eigene inheemsche krachten zal zijn dank te weten.

Bij de beschouwing van het veelbelovend programma van dit feest wordt dan ongetwijfeld de belangstelling al dadelijk in de hoogste mate opgewekt en geregtvaardigd door een naam en titel van zoo klassiek-eerwaardigen klank, dat beiden reeds daardoor eerbied afdwingen: „VONDEL's *Lucifer*!" — Wij mogen hier eene bevoegde en begaafde pen laten spreken — „VONDEL's *Lucifer!* een der onverwelkelijkste bloemen in zijn dichterkrans, bood in zijne „ Reijen" de stof tot verheven muzikale compositie. Reeds meermalen had de Maatschappij *tot Bevordering der Toonkunst* dat onderwerp als prijsvraag uitgeschreven, en was eindelijk zoo gelukkig geweest hare hoogst eervolle waardering en premie van erkenning te kunnen toewijzen aan den ingezonden arbeid van den Heer J. A. VAN EYKEN, onzen thans te Elberfeld gevestigden landgenoot, die onder de eerste organisten van onzen tijd eene plaats van onderscheiding inneemt. Behalve dat betoonde de Maatschappij hare krachtige ondersteuning, om dat werk, ook met Hoogduitschen tekst, het licht te doen zien en alzoo 't niet slechts te onderwerpen aan het oordeel en aan de schatting van Nederland, maar aan die van het muzikaal Europa. Even als bij de reijen van *Racine's* Athalia (door *Mendelssohn* gecomponeerd) was het ook bij die van VONDEL's *Lucifer*, voor 't verduidelijken van den aesthetischen zamenhang der dichterlijke en muzikale gedachte, begeerlijk (ten behoeve der concert-uitvoering) een verbindend Gedicht te bezitten, dat de hoofdmomenten van het Treurspel verzinnelijkte. De heer H. J. SCHIMMEL heeft, met eene bereidwilligheid, die enkel overtroffen werd door de wijze van uitvoering, den rijken inhoud van VONDEL's Meesterwerk zóó treffelijk weten zaam te vatten, dat poëzy en muziek ditmaal evenredige schatting zullen brengen aan den Prins onzer dichteren. Mogten deze vereende pogingen naar verdiensten erkend worden. Mogt boven al het verheven tafereel van den „ Val der Engelen", zooals VONDEL ons dat schildert in keur van dichterlijke kleuren, geen schade lijden onder de wat oude tint die over 't schilderij ligt — en die men (op 't gebied waaraan dit beeld is ontleend) anders gewoon is te achten: als dubbele waarde gevend."

Die door Dr. J. P. Heije uitgesproken wenschen beamende, willen wij trachten te helpen vervullen, en achten het daartoe niet ondoelmatig een *beknopt* overzigt te geven van VONDEL's „ heiligh treurtooneel", zoo als het in hoofdzaak is vervat in SCHIMMEL's gedicht en in verband gebragt met VAN EYKEN's compositie. En terwijl wij het kunstwerk, in den vorm zoo als het ons thans ook hier zal worden aangeboden, reeds eenmaal hebben gehoord en genoten, behoeven wij niet uit tekst en partituur den indruk ten halve te raden, maar bezigen die beide alleen om bij het terugroepen en teruggeven der daarvan bewaarde herinnering die zooveel noodig te versterken. Niettegenstaande dat geldt hier ons wat VONDEL, in zijn' eigenaardigen stijl, nederig genoeg van zichzelven zegt: „ het tooneel en de personaedjen zyn zeker zoodanigh, en zoo heerlyck, dat ze eenen heerlycker styl vereischen, en hooger laerzen dan ick haer weet aen te trecken"; behalve dat zal ook de beknoptheid, waartoe wij gedrongen zijn, onze poging zeker, in verhouding tot den „ zwaren eisch", gebrekkig en zwak, maar dan toch welgemeend en, zoo wij hopen, niet geheel vruchteloos doen zijn.

De hoofdinhoud van het tafereel, dat Vondel verklaarde te vertoonen om den kunstijver zijner tijdgenooten te ontsteken en „hunnen geest tevens te stichten en te verkwikken," wordt door den dichter zelven ongeveer aldus opgegeven: Lucifer, de Aartsengel, het opperhoofd aller Engelen, hoovaardig en staatzuchtig, benijdde uit blinde eigenliefde Gods grootheid en ook den naar Gods beeld geschapen en in het welig paradijs met de heerschappij der aarde begiftigden mensch; en dat te meer toen Gabriel, Gods heraut, alle Engelen voor dienstbare geesten verklaarde en in de geboorte van den „ Beloofde" eene nieuwe verheffing van het menschdom voorspelde; waarom de hoovaardige en nijdige Geest zich en zijne medestanders de wapenen aangordde, hen tegen Michaël, 's Hemels veldheer, en zijne heirkrachten, onaangezien Rafaël's waarschuwing, aanvoerde, en hij voorts afgestreden, na de nederlaag, uit wraak den eersten mensch ten val bragt, terwijl hij zelf met zijne weerspannelingen ter helle gestort en veroordeeld werd. De „ kwaadwillige en goede engelen" treden dus op als handelende personen.

Terwijl de componist voor elk der vijf bedrijven eene instrumentale inleiding geschreven heeft, waarin telkens de hoofdtoestanden zijn voorbereid of afgeschilderd, zoo strekt daarvan de uitgebreidste tot opening van het grootsche tafereel en zijn de verschillende hoofdmomenten van het geheel met levendige kleuren in die Ouverture zaamgevat. Het gesproken woord verkondigt ons daarop, in Schimmel's gedicht (dat wij nu als leiddraad volgen), hoe in den aanvang, toen aarde en mensch geschapen waren,

Een trilling liep de Hooge Heemlen door.
Aanbidding, ondermengd met angst en vreeze,
Begeerte, om door te schouwen tot Gods doel,
Doortintelde allen, maar van allen 't meest
Vorst *Lucifer*, den Stedehouder Gods,
Die opvoer tot het Licht, waarvoor de Cherub

nieuwstijdingen te mogen overnemen die in de officiële bladen opgenomen waren, baatte niet. Naardien in ieder Departement slechts één Dagblad zijn mogt. en wel dáár waar de Prefectuur gevestigd was, moest de *Rotterdamsche Courant* vervallen, maar een *Journal des Affiches* (Advertentieblad), waarin dan ook zeetijdingen, prijscouranten enz. konden worden opgenomen, werd toegestaan. B. ARRENBERG gaf het prospectus er van in zijn afscheidsnommer van 31 december 1811, onder dankzegging aan het publiek „dat de Courant steeds met zooveel graagte gelezen had" en ving met 1 januarij 1812 de uitgaaf van het *Journal des Affiches* in kwarto formaat aan. *Alles* wat het inhield moest in het Fransch en Hollandsch zijn; gewis eene gunstige oefenschool in het vertalen voor den zoon des Uitgevers, maar voor dezen en zijn gezin eene treurige herinnering aan blijdere dagen. Het was omstreeks dezen tijd dat hij meerdere uitbreiding aan zijne Kantoordrukkerij gaf, die vervolgens steeds, en goedwillig begunstigd, met de Courantdrukkerij verbonden en de zaak tot steun gebleven is.

Onbeschrijfelijk moet de vreugde des braven mans over de heugelijke omwenteling in november 1813 ook daarom geweest zijn, dewijl hij zich nu weder onbelemmerd aan zijne Courant kon wijden. Den 20 november verscheen deze weder in den vroegeren vorm; het *Journal des Affiches* hield op, en bij besluit der Stedelijke Regering van 17 april 1814 werd *B. Arrenberg* weder in het uitsluitend regt tot het schrijven, drukken en uitgeven van de *Rotterdamsche Courant* hersteld, terwijl de vroeger zoo hooge recognitie voor het uitsluitend privilegie op *f* 500 gebragt werd.

REINIER ARRENBERG, wien de Courant, na hare herstelling uit vroegeren nederigen staat, zoo veel te danken had, mogt van deze heugelijke wending der zaken geen getuige meer zijn. Te midden der zorgen die de zijnen zoo diep drukten was hij, nadat met zijne ligchaamskrachten ook zijne zoo uitstekende geestvermogens afgenomen waren, den 21 julij 1812, ruim 79 jaren oud, ontslapen. Als het hoofd eener talrijke familie betreurd, liet hij den roem eener rustelooze werkzaamheid, aan de aanwending zijner kundigheden, ook ten nutte van anderen besteed, achter. Zonder de belangen der Courant ooit daaraan op te offeren, woekerde hij, meestal in de vroege morgenuren, met zijnen tijd, niet alleen om belangrijke reisbeschrijvingen en andere, meest geschiedkundige boeken, oordeelkundig te vertalen, maar ook aan eigen oorspronkelijken arbeid. Loffelijk bekend blijven, onder anderen, zijn Naamregister van Nederduitsche boeken, zijne Historien en Zonderlinge Gevallen, in 2 deelen, en zijne Verzameling van Historien, ten jare 1803, dus toen hij reeds bijna 70 jaren telde, door de Maatschappij *tot Nut van 't Algemeen* met haar zilver bekroond. Den tienden druk van den Koophandel van Amsterdam verrijkte hij met nieuwe hoofdstukken. In de Letteroefeningen van 1791 tot 1801 vindt men vele opstellen van zijne hand; den boekhandel verpligtte hij aan zich door het stellen van memorien ten behoeve van hare belangen. Het Bataafsch Genootschap voor Proefondervindelijke Wijsbegeerte telde hem onder zijne werkzaamste Directeuren.

Aan BENJAMIN ARRENBERG, nu alleen overgebleven, werd bij resolutie van 22 februarij 1817 toegestaan zich met zijn eenigen zoon JAN ARRENBERG, reeds sedert lang zijn vlugge medehelper, te associëren, onder de vroegere voorwaarde, dat de laatst overblijvende in het volkomen bezit der uitgave van de Courant blijven zou. Naauwelijks drie jaren mogten zij op dien voet zamen werkzaam zijn, naardien de vader den 3 februarij 1820, in den ouderdom van 61 jaren, overleed. Aan den overgeërfden ijver voor zijn beroep had BENJAMIN ARRENBERG steeds eene uitgestrekte en werkdadige menschenliefde gepaard, onder anderen betoond in de medeoprigting der Commissie van spijsuitdeeling ten jare 1800, nog bestendig een sieraad onzer stad, en in de deelneming aan de stille bemoeijingen van meer dan ééne andere menschlievende instelling. Ten jare 1812 was hij tot lid van den Gemeenteraad benoemd.

Bij resolutie van 17 maart 1820 werd JAN ARRENBERG in het hem vroeger verleend regt bevestigd, en loffelijk bleef hij de voorvaderlijke taak voortzetten, daarin, eenige jaren later, door den schranderen en kundigen mr. H. BEIJERMAN als medewerker bijgestaan. Nadat deze zich meer aan een anderen werkkring wijden moest en ARRENBERG tijdelijke hulp bij anderen gevonden had, verbond hij, in maart 1834 door de verpligtende tusschenkomst van een onzer aanzienlijkste en verdienstelijkste stadgenooten, den schrijver van dit Opstel meer bepaald aan zich, tot wiens aangenaamste herinneringen de jaren van dat leerzaam zamenwerken en vriendschappelijk verkeer immer zullen behooren.

Een hevige aanval van beroerte trof den heer JAN ARRENBERG in het begin van October 1840 en knakte zijn gestel dermate dat hij, ook in het belang zijner eenig overgeblevene Zuster, op maatregelen voor de toekomst bedacht moest zijn. Van daar zijne associatie met deze en met zijnen medewerker G. VAN REYN, tot welke beide dan ook, bij in dec. 1840 genomen resolutie het regt tot het uitgeven der Courant, onder de firma JAN ARRENBERG & CO., werd uitgestrekt. Toenmaals werd, ten gevolge eener in Mei 1823 door heeren Burgemeesteren verleende en door de goedkeuring der Kamer van Koophandel gevolgde autorisatie, ook eene afzonderlijke Cargalijst uitgegeven, die in 1844 gestaakt is, toen haar debiet, uit hoofde van het plaatsen der opgaven waarvoor zij bestemd was in de kolommen zelve der *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, wier ontstaan van augustus 1842 dagteekent, aanzienlijk was afgenomen.

Den 17 maart 1846, alzoo juist 26 jaren na zijne bevestiging in het privilegie, maakte de dood een einde aan het leven van JAN ARRENBERG. Ruim 54 jaren oud bezweek dus, ongehuwd, de waardige opvolger der twee vorige courantiers: de man, om schrander oordeel, uitgebreide kunde, gul en belangrijk verkeer onbekrompene dienstvaardigheid en edelmoedige menschenliefde bij allen die hem regt kenden bemind en geacht. De overgebleven Vennooten bleven de zaken onder dezelfde firma voortzetten tot 1 januarij 1851, toen de oudste zoon van den tweeden hunner daar in opgenomen en de firma ARRENBERG & VAN REYN aangenomen werd.

Om een soortgelijk verwijt te ontgaan als BENJAMIN ARRENBERG in 1811 van den prefect DE STASSART verkroppen moest, wacht ik mij van alle uitwijding over de onafgebroken pogingen, ook in de laatste jaren aangewend om, zoo ver de krachten van verschillenden aard reikten, de Courant haren ouden goeden naam niet te doen verliezen. Dit meen ik nogtans te mogen zeggen dat zij dit, in den ongunstigen zin des woords, niet deed, maar ijdel ware het te ontkennen dat, vooral na het ophouden van het uitsluitend regt van uitgave hier ter stede, — waarvan dan ook met den jare 1852 het geheel ophouden der verpligting tot betaling der reeds verminderde recognitie het niet onbillijk gevolg was. — haar debiet en hare advertentien van lieverlede sterk afnamen, de deelnemende belangstelling waarin door vele stadgenooten meermalen *betuigd*, door die allen echter niet door het bevorderen van de belangen der Courant in gelijke mate *betoond* werd. Het debiet bleef nogtans, ook nadat in junij 1853 tot het zes malen uitgeven in de week, in stede van drie malen, zoo als altijd vroeger, besloten werd, niet onbelangrijk.

Ons verhaal, — te kort voor de aanwezige bronnen en herinneringen, — te lang reeds welligt voor veler aandacht, spoedt ten einde. Om verschillende redenen werd in het voorjaar van 1858 tot de poging besloten om het eigendom der Courant bij openbare veiling in andere handen te doen overgaan. Toen dit niet naar billijken wensch slaagde werden door een aantal aanzienlijke stadgenooten de grondslagen eener Vereeniging gelegd, die, bij wijze van naamlooze Vennootschap, de *Rotterdamsche Courant* en wat verder met de zaak verbonden was, zou opvatten en krachtig voortzetten. Dit plan vond bijval en werd, bij besluit van 1 november 1858, met de Koninklijke goedkeuring bekrachtigd. De bestaande Vennootschap werd in onderlinge vriendschap ontbonden; de tweede en derde der Vennooten bleven als Directeuren en Redacteurs, behalve voor de hoofdartikelen, werkzaam: de naam ARRENBERG, die 93 jaren lang de Courant tot eer verstrekte, zal daaronder niet meer gelezen, maar toch, bij de herinnering aan wat zij dit geslacht verschuldigd was, niet vergeten worden. Het pand waar de zaak 80 jaren lang, onder lief en leed, werd uitgeoefend, den 8 december in openbare veiling verkocht, verkrijgt eene andere, maar niet minder eervolle bestemming. Werd van daar uit gedurende een zoo lang tijdverloop algemeene kennis verspreid, eerlang toch zullen op diezelfde plek bij de jeugd de zaden der kennis worden gestrooid, die haar, meer nog dan het vlugtig nieuws van den dag, tot veilige gidsen voor het geheele leven strekken moge.

De terugblik is geëindigd. Hij die de indrukken daarvan op het papier bragt en een groot deel der hem overgeblevene krachten aan de *Rotterdamsche Courant* hoopt te blijven wijden, wenscht hartelijk dat zij, op den goeden weg voortgaande, door vereenigde krachtsinspanning en algemeene medewerking, onder hoogeren zegen den alouden bloei herwinnen moge.

Rotterdam, januarij 1859. G. VAN REYN.

BUITENLAND.

LONDEN den 3 Januarij.

Onder de moeijelijke vraagstukken welke het departement van finantien op te lossen zal hebben, behoort het Indisch budget, indien het althans waar is wat een der dagbladen wegens den ongunstigen toestand daarvan zegt. „ Wij zullen, zoo heet het daar, aantoonen dat de staatkunde die de hoofdoorzaak van den opstand geweest is de Regering onophoudelijke te te korten en steeds nieuwe behoefte aan geld berokkend heeft. Thans zijn die onverwachts met £ 20.000.000 voor de twee jaren van oorlog en met £ 5.000.000 voor ieder volgend jaar vermeerderd. De correspondent te Calcutta van een Engelsch dagblad berekent dat het meerdere der uitgaven gedurende de twee laatste jaren £ 25.000.000 heeft bedragen, en wij betwijfelen de juistheid van dit cijfer niet, hetwelk, voegt men de kosten der nieuwe ligtingen, de aanvragen om schadevergoeding, de waarde der vernielde nationale eigendommen enz. daarbij, welligt zelfs nog grooter is. „ Een zoodanige toestand vordert ontegenzeggelijk eene zeer groote zorg van den kanselier der schatkist, en de dagbladen erkennen dat, bijaldien het gezag in Indië slechts van naam veranderd en in andere handen overgegaan ware, zonder tevens eene geheel nieuwe financiele organisatie in het leven te roepen, de behoudende zegepraal wel eens eene oorzaak van ramp en ondergang voor het Moederland zou hebben kunnen worden.

— Terwijl Lola Montes in Ierland voorlezingen houdt, is de heer Barnum uit Noord-Amerika naar Londen gekomen, om in openbare voorlezingen de Engelschen de kunst van rijk worden te leeren. Den 30 december hield hij de eerste daarvan in Saint James hall, voor een zoo talrijk gehoor dat de politie ter naauwernood in staat was de orde te handhaven. Zijne rede was in twee deelen gesplitst, het eerste van welk gewijd was aan de kunst van geld verteren, het weede aan die van veel geld te winnen. Bij de ontwikkeling van dit laatste denkbeeld beweerde de heer Barnum, die een zeer welsprekend en boeijend redenaar is, dat het geheim der welvaart eens handelaars geheel in de eerlijkheid ligt, door welke men goede waar tot billijke prijzen levert, en in het ruim en met beleid gebruik maken van den *weg* der advertentien. Ziedaar wat de grootste kwakzalver van den nieuweren tijd, maar ditmaal naar waarheid onder de onafgebroken toejuichingen zijner hoorders, aan den handeldrijvende stand van de grootste koopstad der wereld verteld heeft, die hem met eene geestdrift ontving als ware hij de meest onsterfelijke weldoener van Engeland geweest.

— Uit Lissabon wordt gisteren per telegraaf gemeld: „ Wegens de Cortès valt niets belangrijks mede te deelen. Ook de berigten uit Rio-Janeiro zijn zonder gewigt. De geele koorts was, in weêrwil van het heete weder niet teruggekeerd. Het Engelsch stoomtransportschip Tyne, dat de Braziliaansche brievenmaal te Lissabon had aangebragt en gisteren aldaar arriveerde, zette denzelfden dag de reis naar Southampton voort.

PARIJS den 3 Januarij.

De Nieuwejaarsreceptien ten Hove waren eergisteren en gisteren ongemeen luisterrijk en het paleis der Tuilerien deed aan de paleizen in de Arabische nachtvertellingen denken, ook door den glans der kroonlusters, wier licht door de 45 kruisramen in de eerste verdieping van het gebouw zigtbaar was. Men verhaalt de bijzonderheid dat toen bij de ontvangst der officieren van het leger de Keizerlijke Prins met zijne Gouvernante, mevrouw Bizot, binnentrad, hij zich eensklaps te midden der officieren van het artilleriekorps bevond, die zich terstond op militaire wijze in het gelid schaarden, om den Prins te laten voorbijgaan, waarvoor hij hen minzaam, onder het toewerpen van handkussen en herhaald glimlagchen dank betuigde.

Men spreekt veel, maar zonder het regte van de zaak te weten, van een voorval bij gelegenheid der Nieuwejaarsreceptie op de Tuilerien. Volgens sommigen heeft de Keizer, toen de Oostenrijksche Ambassadeur, baron von Hubner, hem naderde, een zeer levendig gesprek met dezen gehouden en de Ambassadeur zich diep getroffen door des Keizers woorden betoond. Volgens anderen heeft Z. M. zich vergenoegd met den heer von Hubner te zeggen hoe het hem leed deed dat de betrekkingen tusschen Oostenrijk en Frankrijk niet meer zoo voldoende als vroeger waren, maar dat hij keizer Frans Joseph nogtans de voortduring zijner persoonlijke genegenheid verzekerde. Welke ook de juiste lezing zijn moge, zoo veel is opmerkelijk dat het gerucht in alle doorgaans goed onderrigte kringen algemeen verspreid is.

Men spreekt van een Keizerlijk besluit, waarbij Saint Denis tot begraafplaats der leden van de Keizerlijke Familie bestemd en tevens het kapittel van Saint Denis hersteld zou worden.

— De scheepskapitein Saisset, gouverneur der Fransche vestigingen in Oceanië, is den 5 october te Taïti aangekomen en moest zich van daar naar Nieuw Caledonië begeven, over welk Land hij de Regering een rapport aan moet bieden. Voorts zegt men dat de heer Poujade, die tot het Fransch Consulair korps behoord heeft, tot gouverneur van Guadeloupe en aanhoorigheden, ter vervanging van den scheepskapitein Touchard, benoemd zal worden, de tijd van wiens Gouverneurschap is verstreken. Denkelijk moet dezelfde maatregel van vervanging weldra voor Martinique genomen worden, naardien de Gouverneur dier Volkplanting, de divisiegeneraal graaf de Pitte de Soucy, aan zoodanige vlagen van zwaarmoedigheid ter prooi is dat die aan krankzinnigheid grenzen.

— Eene depêche, van 1 dezer, uit Konstantinopel aan den Constitutionnel gerigt, zegt dat de kiezers, in Moldavië benoemd om een Hospodar te kiezen, allen, slechts vier uitgezonderd, tot de behoudende partij behooren, zoodat vorst Michel Stourdza de nagenoeg zekere kans heeft om benoemd te worden.

— Volgens berigten uit Madrid schijnt het zeker dat de spoorweg van Barcelona naar Sarragossa vóór het einde des tegenwoordigen jaars voor het verkeer zal kunnen geopend zijn.

KEULEN den 3 Januarij.

— De Deensche Regering heeft de ontbinding van verscheiden letterkundige Genootschappen in Sleeswijk bevolen, uit hoofde hunner gunstige gezindheid voor de vereeniging van Sleeswijk en Holstein.

— De talentvolle hoogleeraar in de ontleedkunde te Marburg dr. Ludwig Ficq is den 31 december ll. aldaar ten gevolge eener beroerte overleden.

— De plegtige begrafenis der Aartshertogin Maria Anna van Oostenrijk had den 30 laatstleden in het familiegraf te Weenen plaats, waar de lijkkist nevens die der Aartshertogin Margaretha geplaatst werd. De grafkelder bevat nu 94 kisten van leden der Keizerlijke Familie. Bij de lijkdienst waren de Keizer, de Keizerin Moeder, vijf Aartshertogen en drie Aartshertoginnen, de Ministers, de voornaamste burgerlijke en militaire autoriteiten en de leden des hoogen adels tegenwoordig.

— Volgens de Presse d'Orient is het volgende de hoofdinhoud der instructiën, door de Porte aan Kabouli pacha gegeven. Naardien de Skuptschina het regt niet had om vorst Alexander af te zetten, toen deze weigerde af te treden, stelt de Porte de benoeming van een Kaïmakan voor, die Voorzitter van den Senaat zou zijn, of een Regeringsraad, uit de tegenwoordige Ministers zamengesteld, als wanneer de Senaat aan de Porte de wenschen van Servië ten opzigte van den afstand van vorst Alexander en de benoeming van diens opvolger zou mededeelen, even als zulks ten jare 1839 tijdens den val van vorst Milosch geschied is.

Eene deputatie van dertig personen heeft zich uit Servië naar Bucharest begeven om vorst Milosch op te zoeken. Volgens de Oostenrijksche dagbladen zou die Vorst zich echter niet daar, maar te Weenen bevinden, en zou noch hij noch zijn zoon die hoofdstad verlaten alvorens door de Porte en de overige Groote Mogendheden erkend te zijn.

Kiamil-pacha, de Turksche commissaris in de Vorstendommen is uit Bucharest te Konstantinopel teruggekeerd.

PER TELEGRAAF.

LONDEN den 4 Januarij.

De Times behelst heden een artikel, waarin gezegd wordt, dat Rome de oorzaak is van de oneenigheid tusschen Frankrijk en Oostenrijk. Frankrijk, dus wordt gezegd, verlangt de ontruiming door de Fransche en Oostenrijksche troepen als de Paus niet tot hervormingen wil overgaan, terwijl Oostenrijk heeft besloten den Paus in alle omstandigheden te verdedigen.

PARIJS den 4 Januarij.

De Constitutionnel deelt mede, dat de Keizer op de receptie aan den heer von Hubner, den Oostenrijkschen gezant, geantwoord heeft, het te betreuren dat de betrekkingen tusschen de Fransche en Oostenrijksche Regeringen niet meer van dien aard waren als vroeger, maar voegde er het verzoek bij, den Keizer van Oostenrijk kenbaar te maken, dat zijne persoonlijke gevoelens jegens hem onveranderd dezelfde gebleven waren.

MADRID den 3 Januarij.

De Correspondencia Autografia zegt uit eene officieele bron te weten dat door Mexico aan Spanje eene volkomene voldoening verschaft zal worden voor de afpersingen, te Tampico door Spaansche onderdanen geleden. De schikking zou op den grondslag der door de autoriteiten van Cuba gestelde eischen geregeld worden. — De staat der Spaansche schatkist is uiterst voldoende.

BELGRADO, 3 Januarij.

Vorst Alexander vertrekt heden met zijn gezin naar Weenen. Vorst Milosch heeft per telegraaf berigt gezonden, dat hij het voorstel der deputatie met blijdschap zal ontvangen, welke tijding hier vreugde verwekt heeft.

BINNENLAND.

's GRAVENHAGE den 4 Januarij.

Heden avond zal Z. K. H met H. M. de Koningin weder aan een carrousel in de Manège deel nemen, waarbij de manoeuvres in den regel door een staffourier worden gekommandeerd.

Van verre zich moest schaauwen in zijn wiek.
Apollion, zijn dienaar, vangt de reize
Naar de aard, de nieuw herboren aan. Hij keert,
En meldt de ontroerde Serafim en Englen
De wond'ren, die hij aanstaarde in den Hof.

Wij moeten inderdaad reeds hier onze pen bedwingen om niet het twintigtal schoone versregels afteschrijven, waarin het Paradijsgeluk van het eerste menschenpaar

Als de Englen schoon en heerlijk en onsterflijk,
Maar *zaalger* nog dan zij!

wordt afgemaald, zooals Lucifer's dienaar het aanschouwde en aan diens trawanten mededeelde, wie bij die tanl;

Een donkre blos
Verkleurde 't schoon der vleklooze aangezichten.
Maar hooger nog zou aller wrevel steigren!

daar Gabriel, Gods tolk, de hoogere verheffing des menschdoms, in hem die komen zal, „ de laatstgeboren," die de eerstgeboren zijn zal, voorspelt en eindigt met de vermaning „ aanbidt, aanbidt"!"

De Englen-reijen (koor, quartet en solos) treden daarop in en verheffen in hunnen „ zang." in de kern- en krachtvolle taal van Vondel, de hoogheid, magt, wijsheid en genade des eeuwigen; en wanneer het 1ste koor in diepen eerbied heeft gevraagd

Wie is het, die zoo hoogh gezeten. . .

. . . .

Wie is het? noemt, beschrijft ons hem.
Met eene serafijne veder.
Of schort het aen begryp en stem?

dan geeft daarop het 2de koor het dubbel krachtig antwoord in den „tegenzang":

Dat 's *Godt*. Oneindigh eeuwig Wezen
Van alle ding, dat wezen heeft;

maar zinkt dadelijk in aanbidding terug:

Vergeef het ons; o nooit Volprezen

. . . .

Vergeef het ons, en schelt ons quyt,
Dat geen verbeelding, tong, noch teken
U melden kan. Ghy waart, ghy zyt,
Ghy blijft dezelve.

en door enkele stemmen (alt en sopraan) en Koor wordt die ootmoedige stemming volgehouden, tot dat zij zich oplost in de opwekking

Verheft de Godtheit; zingt haar eer;

waarop beide Koren, in den „toezang"

Heiligh, heiligh, nog eens heiligh,
Driemaal heiligh: eer zij Godt.

. . . .

weder afgewisseld door eene solostem (Bas), zich krachtvol vereenigen en het eerste deel besluiten.

De inleiding (C mol) voor het tweede bedrijf en daarop weder het gesproken woord, kondigt het aan;

Vorst *Lucifer* genaakt!

't Aanschijn
Omschitterd van een kroon van morgenstarren,
Is duister en spelt onheil. 't Heir van dienaars,
Met Belial, zijn diersten aan de Spitse,
Wacht ademloos zijn wenken, maar verbleekt
Bij 't woord des Stedehouders dat hen afwijst!
Hun hulde pijnigt hem!

want hem bezielt, en hij wordt door zijn trawant gesterkt in het gevoel zijner vernedering tegenover den mensch. Hij rept de wiek naar het Heiligdom, om zijn vermetele klacht in te brengen, maar

De tolk des Eeuwigen wijst hem terug

en maant hem

Een schepsel! — een gedachte van den Schepper.

tot gehoorzaamheid en aanbidding. Door dat woord niet verschrikt maar meer geprikkeld, dieper gewond, zweert hij in stoute taal wraak en tegenstand en roept de engelen daartoe op.

De zang van het 1ste koor:

Hoe zien de hoffelijcke gevels
Zoo root? hoe straelt het heiligh licht
Zoo root op ons gezicht,
Door wolcken en bedroefde nevels?

vraagt de oorzaak die den glans en de vreugd des hemels zoo plotseling verdoofde. En in den tegenzang vermelden nu het 2de koor en enkele stemmen (sopraan en bas) hoe te midden der hemelsche geneuchten de nijd kwam binnen sluipen en een tal van geesten tot misnoegen wekte,

Als of de hemel viel te kleen
Voor haer, toen Adam wiert verkoren,
En zulk een kroon den mensch beschoren.

Beide koren stemmen ten slotte in het goede voornemen:

Wij willen ons uit liefde in 't midden van hun mengen,
En deze oploopentheit weêr tot bedaren brengen:

Dit koor munt uit door melodisch en harmonisch schoonen klank en uitdrukking.

Het karakter der muzikale inleiding (H. Mol en C. Mol) voor het 3de bedrijf, en daarop de spreker, geeft ons echter alras de overtuiging dat geene kalmte is ontstaan, noch vrede hersteld, maar dat vergeefs was 't vermaan der Engelen:

Te dienen is regeeren!

Vergeefs hun Hymne, „een macht regeert het Al."

. . . .

De hoogste rede en niet de willekeur!

Vergeefs. — De klacht blijft rijzen uit de scharen. — Belial sluipt hen ter zijde en hitst ze tot weerstand aan,

Daar vaart een schok door de opgestuwde schare!

Daar nadert Michael, de krijger Gods! omstuwd van 't licht des Eeuwigen, roept hij met donderende stem den opstandelingen toe: Beeft! maar hun wrevel wast, zij buigen niet, maar scharen zich onder *Lucifer's* banier." Hij zal de Heirtog zijn; zoo juicht de schare en bij 't schetteren der bazuin rijst de strijdzang en schatert in het rond. De componist heeft deze scene, zoowel in de rijkbedeelde met alle hulpmiddelen opgeluisterde orchestratie, als in het mannenkoor, met veel talent, kracht en energie behandeld, doch is misschien hier niet geheel van *Meijerbeer*'schen invloed vrijgebleven. De rythmische afwisseling van het pompeuse *Tempo di marcia* met het *allegro con fuoco* is dáár even indrukwekkend en ongezocht aangewend als in de inleiding tot dit bedrijf.

De strijdzang der Luciferisten wordt gevolgd door den weemoedigen zang der Engelen (mannenkoor en alt-solo) die 's Hemels burgertwist en het daaruit volgend treurig lot hunner Rijx- en reigenooten beklagen. Een schoon vrouwenkoor van den tegenzang beantwoordt die klagt:

Ons weelde was te groot,
Te dertel om te dragen,

en vraagt:

Wie leit dien twist aan bant?

waaraan het algemeen koor, in den toezang, zich aansluit en de gevolgen van den staatzuchtigen opstand schetsende eindigt met den kernachtigen uitroep:

Staetzucht kent noch Godt, noch bloet.

Vierde bedrijf. Instrumentale inleiding, waarin het volgend tafereel wordt geschetst, dat de spreker ons voorstelt:

De gantsche Hemel gloeit, en Gabriel,
Des eeuwigen gezant, verdaagt den veldheer
Om 't heir te zaamlen der getrouwen. 't Oproer
Holt alle sferen door.

Vreesselijke natuurverschijnselen verschrikken mensch en dier en ook Lucifer's heir, maar, het schubbig harnas om de leên, vaandel en zwaard opheffende, roept hij hen in de stoutste taal van nieuws op:

„ Strijd, overwin, of valt ge, val dan groot;
„ Eer de eerste *buiten* dan de laagste *in* God!

Maar liefelijker licht en geur vloeit hun toe; de engel Rafael nadert, wien Gods liefde uit 't oog straalt en die de oproerigen en hun aanvoerder door liefdevolle toespraak tracht terug te brengen:

God gaf u 't aanzijn! — 't is de zaligheid,
Om *in* u Hem te voelen en te kennen,
„ Hem die de liefde is. Hem den heil'gen Vader,
„ Hem tegen wien gij opstaat!"

Een oogenblik aarzelt Lucifer bij dat woord, laat het zwaard zinken en stamelt „Vader!"... maar Gabriel's krijgsklaroen en strijdleus klinkt en

De stedehouder heft het zwaard en vliedt
Den droeven aanblik van den Tolk der liefde.
Diens lieflijk oog ontwelt thans de eerste traan.
Hij knielt, en 't ruischt tot de Englen: „ Laat ons bidden,
„ En in 't gebed tot aller Vader gaan!"

Raphaël (bas) en de Engelenrei stemmen in het biddend koor, (met harpbegeleiding) waarvan de schoone koraalmatige melodie zich reeds in het slot der ouverture en van de evengenoemde inleiding heeft doen hooren:

— Z. M. de Keizer van Rusland heeft Z. Exc. den generaal Mansouroff, gevolmagtigd minister van Rusland bij het Hof van Nederland, bij gelegenheid zijner 50jarige militaire dienst benoemd tot grootkruis der orde van den Witten Valk.

— De heer Donker Curtius, die zich in den laatsten tijd zoo zeer als commissaris voor Nederland in Japan onderscheiden heeft, wordt binnen kort in de residentie verwacht.

— De Hooge Raad heeft heden uitspraak gedaan in de zaak van de Hoogh, requirant van cassatie van een arrest van het Hof van Noordbrabant, waarbij hij ter zake van gekwalificeerden diefstal tot 5jarige tuchthuisstraf was veroordeeld. De Raad heeft het beklaagde arrest vernietigd en de zaak verwezen naar het Hof van Gelderland, om op de bestaande acte van beschuldiging de zaak verder af te doen.

Het Provinciaal Geregtshof in Zuid-Holland heeft heden M. T. en 7 anderen te Dordrecht vrij gesproken van de aanklagt, de eerste van als herbergier zijne herberg niet op den gewonen tijd te hebben gesloten en de bezoekers niet te hebben gewaarschuwd die te verlaten, en de overigen van na den bepaalden tijd aldaar aanwezig te zijn geweest en wel hoofdzakelijk op grond, dat die herberg beschouwd moet worden als societeit, waarin iedereen kon worden geïntroduceerd, behalve de officier van justitie, de burgemeester en de commissaris van politie. De heer D. van Raalte was opgetreden voor de beklaagden, en het Openbaar Ministerie had de vrijspraak gerequireerd.

— De Prins Caradja, buitengewoon gezant en gevolmagtigd Minister van de Verhevene Porte bij het Nederl. Hof, is met zijne familie van eene buitenlandsche reis, en nu laatstelijk van Brussel, in deze residentie teruggekeerd.

— De commissie voor de ontginning der duinen van Scheveningen heeft heden voor het eerst dezen winter een talrijk personeel aan den arbeid gezet.

ROTTERDAM den 4 Januarij.

Z. M. de Koning heeft den baron van Pallandt van Keppel, uit Gelderland, benoemd tot kamerheer in buitengewone dienst.

Men verneemt, dat het verslag der commissie van rapporteurs uit de Tweede Kamer over het onderzoek in de sectien van de spoorweg-concessie aan de heeren Sloet-Reuchlin verleend, eerstdaags het licht zal zien.

Een wetsontwerp tot wettelijke regeling van het onderwerp der vreemde naamlooze vennootschappen is, naar wij vernemen, in gereedheid gebragt en zal aan de Tweede Kamer worden aangeboden. Volgens dat ontwerp zou geene zoodanige vennootschap zonder toestemming des Konings hier te Lande gevestigd mogen worden, en geen agent erkend, dan onder goedspreking van twee handelshuizen hier te Lande.

Op de vraag of bij het aangeven van gouden en zilveren werken op entrepôt, de inventaris in duplo, bedoeld bij art. 70 der waarborgswet, moet worden overgelegd, en hoe met dien inventaris en met het duplicaat moet worden gehandeld, heeft de Minister van Finantien te kennen gegeven, dat, bij het aangeven van gouden en zilveren werken op entrepôt, evenzeer als wanneer dergelijke werken ten in- of doorvoer worden aangegeven, krachtens art. 70 der waarborgswet het overleggen van den inventaris in duplo wordt gevorderd; dat een exemplaar van den inventaris aan den originelen volgbrief moet worden gehecht en het andere aan het kantoor van den ontvanger, waar de aangifte geschiedt, moet verblijven.

— Uit 's Gravenhage wordt aan de Amsterdamsche Courant met eenige zekerheid gemeld dat de heer Beyvank, geëmploijeerd bij de Nederlandsche Handel-Maatschappij, door de directie benoemd is tot lid van hare factorij te Batavia.

— In de laatstleden donderdag gehouden zitting van den Gemeenteraad te 's Hertogenbosch is onder anderen ingekomen een adres van den heer Frans J. R. Donkers R. Hz., sollicitant naar de betrekking van stads architekt, daarbij te kennen gevende dat hij, bij eene eventuële benoeming tot die betrekking alles zal aanwenden tot nut en verfraaijing der stad; zich als bewijs daartoe bereid verklarende om het vroeger door hem in pleister vervaardigd en aan de stad ten geschenke aangeboden beeld van van Tulder, kosteloos in steen uit te beitelen wanneer de stad hem slechts den daartoe benoodigden steen zou willen verschaffen. Dit adres is aangehouden tot bij de benoeming van een stads-architekt.

— Bij gelegenheid der geboorte van twee kinderen in een gezin te Kuinre, waarvan de vader de Roomsch-Katholieke en de moeder de Hervormde godsdienst belijdt, zijn aldaar laatstl. donderdag eenige ongeregeldheden voorgevallen, welke schijnen te zijn voortgesproten over eenig verschil tusschen de ouders omtrent den doop. Op een gerucht, dat de kinderen tegen de afspraak der ouders naar den pastoor zouden vervoerd, zijn bij den pastoor en eenige R. K. ingezetenen de glazen ingeslagen. — Den volgenden dag was het rustig en men vleit zich dat de gemoederen tot kalmte zullen zijn gebragt. Inmiddels is er een geregtelijk onderzoek ingesteld, nopens den juisten toedragt der zaak.

— Dezer dagen is door de heeren doctoren E. H. Willems en A. Fryda aan den regter-commissaris bij de Arrondissements-Regtbank te Leeuwarden verslag uitgebragt van het door hen ingestelde onderzoek naar de verstandelijke vermogens enz., van den persoon van A. B. R., thans aldaar gedetineerd, als vermoedelijk schuldig aan moedwillige brandstichting van zijnen stoomolie- en houtzaagmolen te Dronrijp, in het laatst van julij van het afgeloopen jaar. De conclusie van dat verslag is dat genoemde persoon noch in zijne verstandelijke vermogens gekrenkt, noch als krankzinnig te beschouwen is. De beschuldigde die overigens ook reeds zijne misdaad moet hebben beleden, is ten gevolge daarvan eenige dagen geleden naar den procureur-generaal bij het Provinciaal Geregtshof verwezen.

— De waterhoogte te Arnhem was den 1 dezer 2,51 el, den 2 dezer 2,52 el, en den 3 dezer 2,35 el.

De Rijnhoogte te Keulen was den 3 dezer 9 voet 9 duim Rijnlandsch.

— Men verneemt dat het H. M. de Koningin behaagd heeft den heer A. Snieders Jr., te Antwerpen, eene prachtige diamanten doekspeld te vereeren, als blijk van ingenomenheid met *de Fortuinzoekers*, een, zoo als men weet, gunstig bekend werk van dien Vlaamschen schrijver.

Spoed te Hartlepool!!

Het Nederlandsch driemastschip Maleijer, kapitein P. R. Bok, zeilde van Rotterdam naar Hartlepool vrijdag 10 december ll., alwaar genoemd schip op 14 december aankwam. Men haalde in het dok. Den volgenden dag loste hetzelve 315 ton ballast, laadde vervolgens 205 ton steenkolen en zeilde weder op 20 december naar King George's Sound, hebbende alzoo de reis van Rotterdam naar Hartlepool met laden aldaar tot op den zeildag, in den korten tijd van *tien dagen* volbragt.

SCHIPBREUK.

Wij ontleenen aan de Shipping and Mercantile Gazette het volgend treurig rapport van kapit. Johnston, voerende het Engelsch schip Jeannie Johnston:

„Wij zeilden den 5 october ll. van Quebec naar Hull, geladen met deelen. Ons scheepsvolk bestond uit elf man, mijn stuurman en mijzelven, behalve mijne vrouw en kind, een jongetje van twee jaren oud. Wij zeilden in goeden staat voort, met gematigde koelte, tot des avonds van den 21sten, toen de wind stevig uit het noordoosten begon te waaijen; wij minderden zeil en hielden onzen koers als bevorens. Des nachts ten half een ure werd het stormachtig, en de wind stak hevig op. Wij bevonden ons toen op 47 gr. 45 min. NB. en 41 gr. 25 min. WL. De storm nam toe, en wij waren genoodzaakt al onze zeilen neder te halen en onder het marszeil bij te draaijen. Wij ontdekten dat het schip een zwaar lek had bekomen; onmiddellijk werden alle handen aan het werk gesteld om te pompen. Ten zes ure kregen wij eene hevige stortzee over, die onze booten en davids wegrukte, de deuren der kombuis insloeg, het koksgoed deed wegspoelen, de vuren uitbluschte en verscheidene kleine artikelen over boord wierp. De storm hield onafgebroken aan tot des middags, toen wij door eene tweede stortzee, niet minder hevig dan de eerste, werden getroffen, die het vallicht van de kajuit, het nachthuis voor het kompas enz. wegrukte en de kap van de kajuit insloeg. Wij spreidden alstoen een zeil over de kajuit, opdat het water ons niet zou overweldigen. De storm bleef in volle kracht tot des avonds negen ure, toen het schip door eene derde monsterachtige stortzee werd beloopen, die de deur van de kajuit op dek insloeg, zoodat die kajuit vol water liep; alles aan stuurboordzijde spoelde weg, alsmede de groote boot en de jol, en het dekboord spleet tot achter de tuigage van den grooten mast. Ten elf ure was het schip vol water en de pompen konden geene verdere dienst doen. De verschansingen waren bijna alle weg en de zee bruischte onbelemmerd over het schip. Wij besloten alsnu ons in het groote want te begeven, daar wij vooruit zagen, dat het schip eerlang zou zinken. Mijne vrouw bevond zich met ons zoontje te bed; ik verwittigde haar van het hagchelijke van onzen toestand; zij stond haastig op en had naauwelijks den tijd om zich van eenige noodzakelijke kleeding te voorzien. Gelukkig was de nacht niet zeer koud. Wij verzamelden al het brood dat wij konden vinden, daar een gedeelte te loefwaarts gelegen had, waar het niet door zeewater was beschadigd.

Wij voorzagen ons mede van een stuk gezouten vleesch, een ham en eenige raauwe aardappelen. Wij trachtten eenig versch water te bekomen, doch bevonden dat al de vaten over boord gespoeld waren, behalve die in het vooronder, welke wij echter niet konden bereiken wegens de stortzeeën die onophoudelijk over het schip rolden. Wij maakten ons in de groote mars vast met zeildoek en touwen, die ons tevens tot beschutting dienden. Alzoo bragten wij den nacht door.

Den volgenden morgen ten zeven ure zagen wij een barkschip, dat ons op eene mijl afstands voorbijvoer; wij poogden een noodsein te doen, doch het werd door de bark denkelijk niet opgemerkt. De storm bleef hevig voortwoeden, en wij verkeerden in bestendig gevaar, dat de groote mast over zij zou slaan. Wij bragten den dag in den treurigsten toestand door. Onze kleederen waren nat; wij konden ons niet nederleggen, maar werden door elkander geworpen zonder plaats om ons te bewegen. Eenige onzer manschappen lieten zich op de kap der kajuit zakken om de beenen te kunnen uitstrekken. Mijn zoontje was stil, sliep soms een weinig en riep nu en dan om drinken, doch het was niet te bekomen. Mijne vrouw behield eene verwonderlijke kalmte. Onze noodvlag bleef waaijen, doch wij kregen geen schip in het gezigt. Den 24sten begonnen wij allen het gebrek aan zoet water te gevoelen. Elk gedeelte van het schip, behalve het bovengedeelte der kajuit en de masten, stond steeds onder water. Des middags zagen wij eene brik, doch ook zij merkte ons niet op. Ik deed nu en dan poging om uit het want te komen ten einde mijne beenen uit te strekken, doch mijne vrouw waagde het slechts eenmaal in de kajuit te komen, ten einde aldaar eenige rust te nemen. Dit gebeurde den zesden dag nadat zij zich in de groote marssteng had moeten bergen. Zij had zich echter naauwelijks nedergelegd, of eene zware stortzee sloeg over de achterzijde van het schip, bereikte de kajuit en spoelde het bed weg waarop zij sliep, zoodat zij zich gelukkig mogt rekenen met ons zoontje weder het want te bereiken. Des nachts van den 24sten werd ons roer door eene hevige stortzee onklaar; van toen af was het schip niet te besturen, en werd door wind en golven heen en weder geslingerd. Het gebrek aan water deed zich al sterker gevoelen; den 25sten vielen eenige ligte regenbuijen, doch zij werden door den storm zoodanig voortgezweept dat wij ze niet in de zeilen konden vangen en nog blijde waren eenige droppels te kunnen genieten die uit de tuigage vielen, schoon zij een sterken zout- en teersmaak hadden. Ik was op het punt van door zwakheid in bezwijming te geraken; het water maakte mij ziek, en na den regen waren wij bijna zoo dorstig als ooit. Den 26sten hadden wij weder regen, doch dit maal overvloediger; nu was ook de smaak van het water zoo brak niet en wij werden er bijzonder door verkwikt. Het zoute vleesch konden wij niet nuttigen, ten einde geen heviger dorst te veroorzaken, en wij waren menigwerf genoodzaakt de raauwe aardappelen te snijden en te eten, opdat onze monden door het sap zouden bevochtigd worden; ook bleven wij er op kaauwen tot verkoeling, het welk ons eenige lafenis scheen aan te brengen.

Het weder bleef hetzelfde en de wind hield zich in denzelfden hoek, tot des avonds van den 27sten, toen de orkaan naar het noorden overging, waardoor wij strenge koude kregen. Wij waren uitgeput door gemis van slaap of plaats om ons neder te leggen, en de ongunstige verandering van den wind bragt de manschappen bijna tot wanhoop. Mijne vrouw was thans de grootste lijderes; zij kon hare leden in het geheel niet uitstrekken, en bezweek schier van koude en dorst; ook ons zoontje schreeuwde van pijn.

De wind bleef in den noorderhoek tot den 30sten en 31sten, en de koude hield aan. Den 30sten viel er eenige sneeuw, hagel en regen. Wij vingen iets van den hagel, en leschten onzen dorst meer dan wij tot hiertoe gedaan hadden. Omtrent ten 4 ure des namiddags van den 31sten ontdekten wij een zeil voor den wind; het hield naar ons toe, en voer ten ruim vijf ure onder onzen achtersteven door. Het bleek te zijn het Nederlandsch barkschip Sophia Elizabeth, kapitein S. F. van der Hoef, van Amsterdam naar New-York. De gezagvoerder van dien bodem kwam toen in lij van ons, draaide digt bij, en vroeg of wij booten bij ons hadden. Op ons ontkennend antwoord liet hij de reddingsboot uitbrengen en zond haar ons toe. Vijf onzer kwamen er in en bereikten de Sophia Elizabeth; er liep toen eene zeer hooge zee en het was niet zonder groot gevaar dat de boot hare bestemming kon bereiken. Zij stak nog twee maal af en nam al de overgeblevenen op; ten ruim zes ure waren wij allen behouden aan boord en de Nederlandsche bark vervolgde haren koers.

Het wrak van ons eigen schip dreef reddeloos in alle rigtingen rond. Toen wij gered werden konden wij ons naauwelijks bewegen, doch wij ondervonden van den kapitein en de bemanning der Sophia Elizabeth de grootste menschlievendheid en hulpvaardigheid. Ik kon geruimen tijd geene aanraking aan de voeten verdragen, en onzer aller leden deden zoo zeer dat wij de eerste twee of drie dagen niet op dek konden loopen. Mijne vrouw en kind verkeerden bij de redding in den deerniswaardigsten toestand; de eerste kon ettelijke dagen de leden niet uitstrekken. Thans zijn wij allen bijna hersteld. Ik zal mij altijd ten hoogste verpligt gevoelen aan den kapitein en de bemanning van den Nederlandschen bodem, die ons door Gods genadige beschikking van een wissen dood gered en behouden te New-York aangebragt heeft."

Burgerlijke Stand.

ROTTERDAM den 4 Januarij.

OVERLEDEN: J. A. Koevoet, z., 1 j. — J. W. de Bot, vrouw van W. de Blij, 67 j. — W. E. Boodt, d., 1 j. — H. J. Hermans, d., 1 j. — C. Mes, z., 1 m. — T. L. de Boom, z., 3 m. — J. van Eck, z., 3 j. — M. G. Schoenmaker, d., 5 j. — E. Pak, d., 2 j. — B. C. Meulemans, d., 3 j. — A. Vergalen, man van C. Hoop, 29 j. — H. J. C. Kempen, z., 2 j.

BEVALLEN: S. Gans, geb. Schnitzler, levenl. d. — M. P. Schaap, geb. van Dooren, d. — P. Jobse, geb. de Vos, z. — A. de Goede, geb. Eykhoff, z. — T. van Verney, geb. Schell, z. — P. de Jong, geb. Romijn, z. — J. van der Aa, geb. de Jong, d. — A. van der Horst, geb. de Wit, z. — W. M. Möhlenbruch, geb. van Dijk, z. — J. D. Overman, geb. Zondermeijer, d.

VERTREK der SPOORTREINEN.

WINTERDIENST.

Hollandsche Spoorweg.

Van Rott. naar Amsterdam:	7.30, 11.40, 3.35, 6.30.
„ „ alleen naar 's Hage:	9.45. 9.30.
„ Amst. naar Rotterdam:	8.30, 11.30, 4.30, 7.30.
„ 's Hage alleen naar Rott.	8.30. 3.44.

Spoorweg Antwerpen-Rotterdam.

Van Rott. naar Antwerpen en Breda:	10.—, 2.45.
„ Breda naar Rott. en Antwerpen:	6.50, 12.35. 5.20.
„ Antwerpen naar Rott. en Breda:	7.45, 12.20.
alleen naar Breda en Moerdijk:	5.25.

Rhijn-Spoorweg.

Van Rott. n. Utr., Amst. en Arnh.:	7. —, 12.15, 1.15, 7.15.
- Amst. n. Utr., Rott. en Arnh.:	7. 20, 12.30, 2.25, 7.45.
- Arnh. n. Utr., Amst. en Rott.:	6.33, 11.40, 12.30, 6.58.

237ste Staats-Loterij.

VIJFDE KLASSE.

Tweede Lijst: No. 15871, *f* 1000; ns. 601, 935, 13416, 14003, 14195 en 19952, ieder *f* 400; ns. 5556 en 16214, ieder *f* 200; ns. 591, 12734 en 17402, ieder *f* 100.

Scheepstijdingen.

Nederland.

HELLEVOETSLUIS 4 januarij. (W. — N. W.) Gearriveerd Thetis, Baggus, van Bergen; Lady Aberdour, Paddon, v. Brouwershaven, en Catharina, Knol, v. Middlesbro'. — De Arend, kapit. Goosens, is heden morgen met assistentie in vlot water gebragt,

ZEILKLAAR te HELLEVOETSLUIS Angola, Ridder, n. Quisembo; Scotia, Miskelly, n. Baltimore, en Titia Margaretha, Schaap, n. Newry.

BRIELLE 4 jan. (N. N. W.) Gearriveerd Wolf (st.) van Landscrona. — Vertrokken Leo (st.) n. Londen.

MAASSLUIS 4 jan. (N. W.) Niets gepasseerd. trokken Hellevoetsluis, Vos, n. Hellevoetsluis, per

BROUWERSHAVEN 4 jan. (N.—N. N. W.) Gearriveerd Dankbaarheid, Potjerr, van Newcastle. — Ver Zuid-Holland.

TEXEL 3 jan. (W.—W. N. W.) Gerrriveerd niets. — Vertrokken F. E. Schutte, Behncke, naar Cardiff.

TEXEL 4 jan. Gearriveerd gisteren Kandanghauer, Zeelt, van Batavia.

VLIE 1 jan. Gearriveerd Königin Marie (st.) van Harburg.

VLISSINGEN 1 jan. Voor Antwerpen bestemd zijn op de Schelde gearriveerd Dobra Costanza, Ruwarck, van Taganrog; Diana, Giezen, van Cephalonia, en Margaretha, Jessen, v. Rotterdam. — Vertrokken Clémence, Bauwens, naar Messina, en Amica Manu Peper, n. Gijon.

Buitenland.

Aangekomen:

SURINAME 5 dec. Johannes Hermanus, Wijgers, Amsterdam.

St. THOMAS 6 dec. Atlantic, Beel, Rotterdam.

BORDEAUX 31 dec. Rembrandt (st.), de Haan, Amsterdam.

POOLE 1 jan. Marchina Bentum, Sap, Londen.

Bij WIGHT 30 dec. Prins Veldmaarschalk, Immink, Sunderland n. King George's Sound.

O Vader, die geen wieroockvat,
Noch gout, noch lofzang waarder schat
Dan Godtgelatenheit en stilte
Van 't schepsel dat uit nedrigheit
Behaegen schept in uw beleit,
En in uw wil zich zelf versmilte.

In hun gebed smeeken zij ten slotte voor den stedehouder

Dat Gods gena zijn schult vergeve.

Wij aarzelen niet dit geheele nommer als een der schoonste van den componist aan te duiden.

Het drama spoedt ten einde. De strijd vangt aan. De loop en uitslag daarvan wordt ons in de instrumentale inleiding geschetst en in de volgende verzen verhaald. De groote afvallige, met gouden pantser, zwierende lokken, vlammenschietend oog en vlijmenden bijl, scheen de Godgetrouwen te doen deinzen. De onverwonnen Michaël, de bliksem in de vuist en het diamanten schild, waarop de naam des Eeuwigen gegrift staat, aan den arm, nadert en roept te midden van het slaggewoel. „Lucifer! zit af." De bijl des vijands antwoordt, maar splintert op het diamant, en Michaël's bliksem blinkt Lucifer in de oogen, die ruggelings neêrvalt en met zijn voertuig, leeuw en draak (zinnebeelden van hoogmoed en nijd) en wagen en banier, ten afgrond stort.

En onder 't zinken wisselt zijn gedaante
En wordt het smetloos schoon wanschapenheid!
Verslagen is hij, en zijn heir met hem;
Looft, Gabriël den veldheer der getrouwen!

Breed en schoon is nu het volgende triomflied, het dubbelkoor in den mond gelegd, afgewisseld door een milden vredezang van vier enkele stemmen en weder besloten door eene krachtige breede fuge. Vier regelen declamatie melden thans Lucifers verbanning uit de verblijven des lichts naar die van den afgrond; en de rei valt op ernstige toonen in met de regelen

Zoo moet het gaen, die Godt en zijnen stoel bestrijden.
Den mensch, naar 't hemelsch beeld geschapen, 't licht
Maar (benijden,
Wat jammerkreet verstoort het lied der zege!

De spreker meldt, hoe Gabriël, met droef gelaat, den veldheer toeriep „vergeefs getriomfeerd!" Naar de aard getogen, heeft Lucifer den mensch verleid tot afval en doen zinken tot *zijn* peil, den vorst der aarde, onttroond en vernederd tot dienaar en onderdaan van den dood. Maar troostend voegt de Engel er nu de voorspelling bij, dat Gods liefde eenmaal uit 's menschen bloed den Goël, den Verlosser, zal doen opstaan.

„Die 't kwaad verplettend en verzoenende Gods toren.
„Herstelt uit liefde al wat in Adam was verloren."

Met biddend vertrouwen valt nu de rei met het slotkoor in dat de vervulling van dien wensch afsmeekt en verwacht.

En zoo zijn wij aan het einde onzer beschouwingen genaderd, en hebben, bij betrekkelijke uitvoerigheid toch slechts kunnen aanstippen, èn wat gedicht èn wat compositie betreft. Wat het eerste aangaat stemmen wij nogmaals in met een citaat van den in den aanvang van ons artikel aangehaalden auteur: „Wie VONDELS *Lucifer* in zijn geheel niet kenne, worde door deze uitvoering geprikkeld om den *kwartijn* in hoornen band ter hand te nemen, en — schoon zijn oog (als later zijn oor) een oogenblik wat al te vreemden indruk krijge van oud-Nederduitsche taalvormen — hij zal moeten eindigen met de bekentenis, dat de parelen „van het zuiverste water" zijn, „al is het snoer wat ouderwetsch gemonteerd." — De compositie heeft den lof van onderscheidene hooge autoriteiten in de kunst weggedragen, als een werk in edelen, ernstigen, waardigen, kerkelijk dramatischen, hier en daar aan MENDELSSOHN en SPOHR herinnerenden stijl, uitmuntende door bekwame en effectvolle technische behandeling, zoowel wat de zangstemmen als de glansrijke instrumentatie betreft. Als zoodanig zal de uitvoering het ongetwijfeld ook hier doen waarderen, waarvan wij later verslag hopen te geven.

Ons bestek noopt ons thans tot beknoptheid omtrent de overige uit te voeren werken, die, hoe belangrijk ook, uit den aard geene zoo uitgebreide beschouwing vereischen en ons daarenboven, wat de instrumentatie betreft, niet „uit het gehoor," maar alleen uit de partituren bekend zijn en waarvan wij dus nader bepaalder en uitvoeriger hopen te gewagen.

Onze verdienstelijke land- en voormalige stadgenoot FRANS COENEN heeft met de inzending van zijn *Elia op Horeb* bij de Maatschappij, door welke die compositie, op het gedicht van NICOLAAS BEETS, als prijsvraag was uitgeschreven, evenzeer de eer behaald van hoogst loffelijke melding en toekenning van premie. Ook zijne compositie was vooraf door bevoegde mannen, zoo binnen als buitenslands, in vele opzigten zeer gunstig beoordeeld. De stof van het krachtig gedicht bood dan ook gelegenheid tot effectvolle behandeling, maar tevens gevaarlijke, zoo niet onvermijdelijke, klippen in hare gedeeltelijke overeenkomst met die van Mendelssohn's *Elias*; gelijk de lezing van den tekstinhoud dadelijk doet zien. Een lofzang aan den Heer, een krachtig vrij uitgebreid koor, waarvan de muzikale hoofd-elementen door de inleidende maten van het orchest vooraf worden geëxposeerd, strekt tot opening van het werk en geeft in ons oog al dadelijk blijk van des componisten bekwame hand, in de effectvolle stemligging, orchestbehandeling en gedachten doorvoering. Een recitatief (Alt), dat ons de mismoedige stemming van den in de woestijn omdolenden Profeet doet kennen, gaat Elias verschijnen vooraf; en de Profeet doet in het volgend arioso (baryton), dat door schoonen eenvoud van melodie uitmunt, de bekende klagt hooren:

Het is genoeg, o God en Heere!
Neem nu mijn ziele weg van mij.

Sta op! roept hem de stem (alt) daarop toe en kondigt den Profeet, die den Horeb moet bestijgen, de verschijning des Heeren aan. De natuurverschijnselen, storm, aardbeving en vuurgloed, welke die verschijning voorafgaan, zijn door den dichter in gespierde verzen beschreven en door den componist in een levendig koor met zeer gefigureerde en rijk geïnstrumenteerde begeleiding weder gegeven; terwijl, na de driewerf herhaalde betuiging, dat de Heer in die verschijnselen niet was, de zacht afdalende accoorden der houten blaasinstrumenten s'Heeren komst in zachte stilte en het suizen van het koeltjen aanduiden.

In een koor-recitatief verneemt men den last dee Heeren, die, met belofte van zijn steun en toevlugt ts blijven, den Profeet tot zijn Volk terugzendt.. Een schoon solo-quartet roemt 's Heeren regtvaardigheid, kracht en goedheid, en daarop volgt een slotkoor aanvangende met de beden

Leer ons Heer Uw goedheid loven;
Leer ons steunen op Uw trouw,

die op effectrijke wijze afwisselend aan vrouwen- en mannenstemmen zijn toebedeeld, welke zich vereenigen in eene krachtige fuge, die, met het thema uit het eerste deel als Coda, op gepaste wijze tot besluit strekt van een werk, waarvan wij met belangstelling de naauwkeurige kennismaking verbeiden, te meer omdat de talenten van den componist ook in dit opzigt reeds zeer gunstige antecedenten opleverden.

In geene mindere mate geldt dat ongetwijfeld van VERHULST, die ons zijn 84sten Psalm, welke in he laatste album der Maatschappij is opgenomen, ook zal doen hooren; een werk dat, bescheiden van aanleg en omvang, echter door de schoone behandeling der melodie, die aan eene sopraan en vrouwenkoor, beurtelings of gezamenlijk toebedeeld is, en de liefelijkheid van en het verlangen naar 's Heeren woningen en altaren bezingt, zeker van weldoende uitwerking zal zijn.

En eindelijk nog toeft ons, om het klaverblad zeldzaam-volledig te doen zijn, de kennismaking eener Symphonie, in 4 afdeelingen, van den Heer W. F. G. NICOLAI, wiens muzikale verdiensten genoeg bekend en, ook door deze compositie, na dat die elders reeds is uitgevoerd, te meer zijn gewaardeerd.

De genoemde componisten zullen hunne werken zefl dirigeren; als zang-solisten zullen, nevens Mejufvrouw HUTSCHENRUYTER, drie niet minder gunstig bekende dilettanten optreden; een ander smaakvol kunstbevorderaar heeft de declamatie aanvaard; daarbij eene vereeniging van voortreffelijke koor- en orchestkrachten; voorwaar genoeg, om den goeden uitslag te waarborgen en te meer de belangstelling te wekken, die de afdeeling Rotterdam, naar wij vertrouwen, ook op deze hare krachtige poging zal ten deele vallen.

COWES 2 jan. de Ned. loodskotter nommer 3, stuurman Verheul, op een kruistogt.
GRAVESEND 3 jan. Doris, Mellema, Marstrand.
Bij ALDBRO' 1 jan. Alberdina Tjetskina, van den Bos, en 2 dito Cornelia Catharina, Hagedoorn, beiden Marstrand naar Londen.
SHIELDS 2 jan. Justitia, Schuldt, Zaandam; Chance, Martin, Middelburg
ARDROSSAN 31 dec. Jacob Synes, Schut, Glasgow,
KOPENHAGEN 2 jan. Jonge Paul (st.), Amsterdam n. Stockholm.

Vertrokken:

CURAÇAO 17 nov. Riga, Kramer, Amsterdam.
ODESSA 22 dec. Zeno, Thomson, Holland.
TRIEST 29 dec. Christina, Bekkering, Smyrna en Cismé.
QUEENSTOWN 1 jan. Theodor, Martens, (van Iquique) Amst.
RAMSGATE 2 jan. Admiral Windham, Allcock, (van Rotterdam) Guernsey.
SUNDERLAND 1 jan. Johannes, Dubblinga, Bordeaux.

Uitgeklaard:

NEWCASTLE tot 1 jan. Elsina, Nanninga, Cadix.

In lading:

SURINAME 4 dec. Sagitta, Bakker, Suriname, Rijntjes, Willem & Carel, Staenveld, Janna Adriana, Franken, Triton, Drinker, Louisa Christina, Harmsen, en Amsterdam Wehdemeijer, alle zeven Amsterdam.
LIVERPOOL 1 jan. Goede Bedoeling, Schaap, Alkmaar.

OSTENDE 29 dec. Heden zijn alhier aangebragt de equipages van de Engelsche bark Congestor, kapit Dupear, van Newcastle naar Londen, en van den Portugeschen schoener Confianca, kapit. Compenino.

BRIDGEWATER 31 dec. Aan het strand te Minehead is opgevischt, onder andere wrakstukken, een fust Hollandsche jenever, gemerkt Dewdrop Gin, Schiedam — A ⋈ W (in een dubbel kruis) 136. Bij de bons 1858.

FREDRIKSHAVN 29 december. Het schip Ceres, kapit. Bossinga, van St. Petersburg naar Amsterdam, ten N. van hier gestrand, zal denkelijk afgebragt worden.

CUXHAVEN 31 dec. De Ned. tjalk Jacoba Gezina, kapit. Rinks, van Hjerting n. Amsterdam, is wegens tegenwind alhier binnengeloopen. — De Ned. schoener Cornelia, kapit. Doijen, is heden morgen van hier naar Hamburg opgesleept.

Gepraaid:

Den ...., op 57 gr. 26 min. NB. en 2 gr. 30 min. OL., de Ned. schoenerkof Neelina Jeltina, kapit. Kuipers, van St. Petersburg n. Bristol (24 dagen reis van Elseneur); alles wel aan boord,

---

Cargalijsten.

Rotterdam.

CEPHALONIA, Sirene, F. G. Schippers. — 39 v. Krenten, F. W. C. Blom; 37 v. dito, L. Mayer en Co.; 70 v. dito, F. A. Voigt en Co.; 49 v. dito, Coomans, Born en Philippi; 7 v. dito, W. A. Fuchs en Co.; 6 v. dito, Joh. Ooms Ez. en Co.; 6 v. dito, Rochussen en Pit; 6 v. dito, Ravesteyn en Zn.; 24 v. dito, van der Kun en van Schelle; 20 v. dito, A. T. Sölling en Co.; 3 v. dito, Willemse, de Bie en Co.; 5 v. dito, van Durselen en Co.; 4 v. dito, Schmitz en Pambender; 85 v. dito, Order.

ZANTE en MESSINA, Liverpool Packet, Giacobbe.— 5 vaatj., 14 v. en 50 dooz. Krenten, Rochussen en Pit; 3 boot. en 32 vaten dito, F. W. C. Blom; 3 vaatj. en 26 v. dito, Koch en Vlierboom; 23 vaatj. en 83 v. dito, A. T. Sölling en Co.; 10 vaatj. en 31 v. dito, van der Kun en van Schelle; 15 boot., 50 vaatj. en 300 v. dito, van Alphen de Veer; 10 boot. en 20 vaatj. dito, C. L. Roechling en Co.

Schiedam.

TAGAL, Hellevoetsluis, W. J. Vos. — 5750 pic. Koffij, 6000 pic. Suiker, 450 pic. Tin en 140 pic. Rotting, N. H. M.

Amsterdam.

LONDEN, Diana (st.). — 27 k. Blik, van den Berg en Co.; 4 pijp. Wijn, Wed. H. Rahder en Zn.; 1500 z. Oliezaden en diverse Koopm., Order.

In lading liggende Schepen.

te Rotterdam.

BATAVIA en SAMARANG, het Ned. Barkschip Joan, gezagvoeder C. La Seur, met uitmuntende Inrigtingen voor Passagiers. Adres bij de Reeders van Overzee en Co., of bij de Cargadoors Hudig en Blokhuyzen en Kuyper van Dam en Smeer, alhier, en de Coningh en Co., te Amsterdam.
BATAVIA, mede voor Passagiers, het Nederlandsch Barkschip President Ram, kapitein J. R. Ulrich. Adres ten kantoren van Hudig en Blokhuyzen en Kuyper, van Dam en Smeer.
BOSTON, het Ned. Schoonerschip Vertrouwen, kapitein P. Regtdoorzee, om den 10 Januarij te vertrekken. Adres by Hudig en Blokhuyzen.
LISSABON, het Ned. Schip Visscherij en Handel, kapit. C. Yde. Adres bij Seeuwen en Co.
LIVERPOOL, het Ned. Schoener-Kofschip Fenna Gerarda, kapit. A. P. Struik. Adres bij Kuyper, van Dam en Smeer.
LIVORNO, het Ned. Kofschip Alberdina, kapitein E. J. Deddes. Adres bij Kuyper van Dam en Smeer.
TRIEST, het Snelzeilend Nederl. Schoenerschip Veendam, kapitein B. A. Hazewinkel. Adres bij Kuyper van Dam en Smeer.
VALPARAISO, het extra Snelzeilend Mecklenburger Barkschip Ernte, kapit. H. Ohlrich. Adres bij Kuyper, van Dam en Smeer.

Prijzen der Buitenl. Coupons.

AMSTERDAM den 3 Januarij.

Metalliek *f* 30.05; dito Nationale *f* 30.15. Napelsche *f* 24.25. Div. Engelsche in pond. en Russen *f* 11.67½. Fransche *f* 55½. Belgische *f* 55½. Pruissische *f* 34 11/16. Spaansche Piasters *f* 2,42½. Hamburger Russen *f* 34½. Russen in Zilv. Roeb. *f* 35. Poolsche in fl. 27 5/16.

Beursberigten.

LONDEN den 3 Januarij.

3 pcts. Geeons. op tijd 96½ a ⅝. Oostenrijk 5 pc. 93 a 96. België 4½ pc. 99 a 101. Brazilië 5 pc., 1824, 102 a 104; dito 1829/39, 101 a 103; dito 4½ pc. 1852, 96 a 97; dito 1858, 94½ a 95½. Buenos-Ayres 6 pc. 85 a 87. Chili 6 pc. 103 a 105; dito 3 pc., 76 a 79. Denemarken 5 pc., 102.; dito 3 pc. 84 a 87. Holland 2½ pc., 66½; dito 4 pc., 100 a 102. Ecuador 16½ a 17; dito Landwarrants 4½ a 5. Grenada 2½ pc., 20½ a 21½; dito Uitgest. 5½ a 6½. Mexico 3 pc. 20½ a ½. Peru 4½ pc. 92 a 93; dito 3 pc. 73 a 74; dito 4½ pc. Urib. 87; dito te New-York 79 a 80. Portugal 3 pc. 47½. Rusland 5 pc. 113 a 114; dito 4½ pc. 102. Spanje 3 pc. 46 a 47; dito 1½ pc., 30½ a 31; dito Amort. 10 a 10½; dito Cert. Coupons 6½ a ½. Sardinië 5 pc. 90 a 91. Turkije 6 pc. 91½ a 92½; 1½; dito 4 pc. 105½ a 106½. Venez. 5 pc. 43 a 45; dito Uitg. 17 a 18.

Geconsolideerden laat beurs iets lager en buitenl. onveranderd.

AMSTERDAM den 4 Januarij.

		l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl.,...	Werk. Schuld 2½ pCt.	64½	64 13/16	64½
"	dito dito 3 "	77		
"	dito dito 4 "	99	99 1/16	99 1/16
"	Amort-Synd... 3½ "	94½		
"	Handel-Maats. 4½ "	143	143½	143
"	O. I. Leening 4 "	98½	98½	98½
"	Leen. Holl. Sp. 4½ "			
"	Rijn-Spoorw... 4½ "	100½	100½	
"	Maats. v. Weld. 4 "			
België,...	Cert. *Rothsch.* 2½ "	54		
Frankrijk,	Certificaten.... 3 "			
Spanje,..	Buitenlands... 1½ "	31½	31 5/16	31 5/16
"	dito 3 "	46½		
"	Binn. a *f* 6000 3 "	42½	42½	42½
"	Amort. Schuld.........			
"	Bew. v. Coup..........	6 7/16		
Portugal,	Oblig. .... 3 pCt.	47 7/16	47½	
"	dito 1856/57.. 3 "	46½	46½	
"	dito Uitgest...			
Rusland,	Obl. *Hope en C.* 5 "	106½		
"	dito 1828/29.. 5 "	103½		
"	dito 1831/33.. 5 "	92½		
"	dito 1840...... 4 "	86½		
"	dito *Stieglitz*.. 4 "	86½		
"	dito d.° Nieuwe 5 "	98½		
"	dito d.° 1855 N. 5 "	102½	102½	
"	dito te Londen 4½ "			
"	dito v. Assign. 6 "	68½		
"	Inschr. dito ... 6 "			
Polen,....	Aand. 1835.......... *f*	157		
"	Obligatien...... 4 pCt.	82½	83	
Oostenr.,	Obl. *Goll en C.* 5 "			
"	dito dito 4 "	68½		
"	dito Met. Oude 5 "	76½	76 15/16	76½
"	dito N. te Ams. 5 "	86	86½	86½
"	dito Nat. Met. 5 "	77 11/16	78	77½
"	dito Metall..... 2½ "	38½	39 1/16	38 15/16
"	Wen. Ad. fl 250 4 " *f*	339		
Brazilië,	1824, £ 100.. 5 "	100		
Equador,	£ 100........... 1 "	17½		
"	Onbepaalde.... 1 "	16 7/16		
Venez.,...	Obligatien...... 5 "	42		
"	Uitgestelde .... 2½ "	15½	16 1/16	
Grenada,	Obligatien...... 3½ "	20		
"	Uitgestelde			
Mexico,..	Obligatien...... 3 "	19 13/16	19 15/16	
"	dito Onbep.... 3 "			
Illinois,..	.... 7 "	83½	83½	

Rusland, Spoorw. Aand., volgef. *f* 247 a *f* 248, id. Hijpotheek, 4½ pc., 92. Pruissen, Aandeelen 1854, 3½ pc., 210½. Fransch Oostenr. Spoorw. Oblig., bij Hope en Co' 3 pc., 131. Napels, Cert. bij Rothschild, 5 pc., 105½. Denemarken, te Londen, 5 pc., 100⅜. Brazilië, 1858, 4½ pc., 92⅞. Griekenland, 5 pc., 5 13/16 a 5½.

Beleening 3 pc. Prolongatie 2½ pc. Disconto 3 pc.

Hollandsche fondsen waren, bij beperkten omzet, een weinig flaauwer; van vreemde Russische prijshoudend; Oostenrijksche blijven wederom tot verminderde prijzen verkrijgbaar; in Spaansche was de handel, tot verbeterde koersen, zeer levendig.

Laatste prijzen ten 5 ure: Holland, 2½ pc., 64¾. Spanje, 1½ pc., 31¼ a 5/16; dito Binnenl., 3 pc., 42⅝ a 7/16. Oostenrijk, Metalliek, 5 pc., 76¾; dito Nationale, 5 pc., 77⅞.

ROTTERDAM den 4 Januarij.

		l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl...	Werk. Schuld 2½ pCt.	64 13/16		
"	dito dito 3 "			
"	dito dito 4 "	99½		
Spanje,..	Binnen. a 6/m. 3 "			
"	Cert. Coupons	6½		
Portugal,	Oblig. 1856/57 3 "	46½	46 5/16	46 5/16
Rusland,	bij *Stiegl.* 1855 5 "			
"	Spoorw. Aand. *f*	248½		
"	Obl. bij *Hope*.. 5 "	106½		
Oostenr.,	Metalliek........ 2½ "	39½		
"	N. Rente Ams. 5 "			
"	Nationale....... 5 "	78	78½	
Grenada.	.... 3½ "	20½		
"	Uitgestelde			
Equador,	Landwarants..	5½		
Illinois,	.... 7 "			

Spanje, 1½ pc., 31⅛. Polen, Aand., fl. 500, 157.

Finnenlandsche, Spaansche en Portugesche fondsen waren prijshoudend. Oostenrijksche tot minder prijs verkrijgbaar.

Laatste prijzen ten 3 ure: Spanje, Cert. Coup. 6½. Portugal, 1856/57, 3 pc., 46¼. Oostenrijk, Nationale, Metalliek, 5 pc., 78 a 77⅞.

Het Commité der Effectenhandelaren,
H. A. MARCELIS, Secretaris.

Per Telegraaf.

MADRID den 2 Januarij.

Spanje 1½ pc. 31.75, dito 3 pc. 44.10.

PARIJS den 4 Januarij.

Frankrijk 3 pc. 72.10. Spanje 1½ pc. 30½; dito 3 pc. 42.

LONDEN den 4 Januarij.

Geconsolideerden 3 pc. 96½. Rusland 5 pc. 113½. Spanje 1½ pc. 30¾; dito 3 pc. 46½; dito Cert. 6½; dito Amort. 10½. Portugal 3 pc. 47 ex coup. Mexico 3 pc. 20½. Peru 4½ pc. 92¼; dito Engelsche 73. Grenada 3½ pc. 20½ a 21; dito Uitg. 5½. Venezuela 4½ pc. 43½. dito Uitgest. 16¾ a 17. Equador 1 pc. 16¾ a 17¼. Holland 4 pc. 100½; dito 2½ 65⅝. Illinois Shares 68, dito Bonds 80½.

WEENEN den 4 Januarij.

Metalliek 5 pc. 85; dito Nationale 5 pc. 84. Wissel Londen *f* 101.80.

ANTWERPEN den 4 Januarij.

België 2½ pc., 57½. Spanje 1½ pc. 30½; dito 3 pc. 42½. Metalliek 5 pc. 80½; dito Nationale 5 pc. 81½.

Wisselkoersen.

AMSTERDAM den 4 Januarij.

Hamburg 2 m. *f* 35 g., dito zigt *f* 35½ g. Londen 2 m. *f* 11.67½ g., dito zigt *f* 11.75. Lissabon en Port 3 m. *f* 41 g. Petersburg 3 m. *f* 176 g.

ROTTERDAM den 4 Januarij.

Parijs kort *f* 56, dito 2 m. *f* 55 9/16, dito 3 m. *f* 55 7/16. Antwerpen kort 1½ pc. verl. Londen kort *f* 11.75, dito 2 m. *f* 11.67½ dito 3 m. *f* 11.63½, Hamburg kort 35 5/16, dito 2 m. *f* 35 1/16, dito 3 m. 35. Frankfort 6 w. *f* 99½. Bremen kort *f* 190. Weenen 6 w. *f* 112½. Triest 6 w. *f* 112, Augsburg 6 w, *f* 35½. Berlijn kort *f* 173. Keulen *f* 172½, Genua 2 m. *f* 45½. Napels 2 m. *f* 79. Venetie 3 m. *f* 111½, Livorno 2 m. *f* 39½. Lissabon 3 m. *f* 40½. St. Petersburg 2 m. *f* 176, Disconto 3 pct.

Handelsberigten.

ROTTERDAM den 4 Januarij

GRANEN. Tarwe: 163 ℔ Jarige Bov. Ris *f* 275; 161 ℔ Nieuwe dito dito *f* 272.

BOTER. 1ste kwaliteit *f* 48, 2de *f* 45, 3de *f* 42.

SCHIEDAM den 4 Januarij.

GRANEN. Verkocht. Gerst: 132 ℔ Zweedsche *f* 172 cont. *f* 174 6/w.; 129 ℔ Coursche *f* 187 3/m.

MOUTWIJN, per Ned. Vat zonder fust *f* 12. 25,
JENEVER, " " " " " - 17. 75,
Amst. proef, " " " " " - 19. —,
alles zonder de belasting.
SPOELING, per Ketel . . . . 1. 90.

NB. In het marktberigt van gisteren stond Moutwijn genoteerd *f* 12,75; dit moet zijn *f* 12,25.

AMSTERDAM den 4 Januarij.

TABAK. Heden zijn uit de eerste hand afgedaan 26 v. Maryland per Susan E. Howell.

TIN. Van Banca is heden 1 ceel tot *f* 76 gedaan.

GRANEN. Rogge. Nog tegen Woensdag 5 dezer in veiling aangeslagen 12 last 114 ℔ Oude Archangel.

ANTWERPEN den 3 Januarij.

SUIKER, Er zijn 200 k. Havanna afgedaan. — Van RIJST vonden 500 b. ongep. en Necransie tot *f* 7 nemers. — GRANEN. De markt was stil en de handel zeer gering. Eenige partijtjes Berdiansky zijn verkocht tot *f* 13⅝. — KATOEN. Men meldt den verkoop van 163 b. Georgia en 25 b. Texas. — Van POTASCH zijn verkocht 60 v. Russische en 20 v. Amerik. De prijzen van Russische zijn in eene willige stemming.

LONDEN den 1 Januarij.

RIJST. In de 4 laatste jaren waren van Bengaal de aanvoeren, voorraden en afleveringen als volgt:

	1858.	1857.	1856.	1855.	
Aanvoeren...	81,700	73,900	101,115	40,461	ton
Aflev. v. cons.	35,000	29,500	32,118	21,949	"
Uitvoeren ...	23,400	35,900	25,955	12,906	"
Voorraad....	85,200	63,200	54,739	11,614	"
Prijzen......	7/6 a 12/	7/6 a 12/	9/9 a 13/6	13/ a 17/9	

en van SALPETER:

	1858.	1857.	1856.	1855.	
Aanvoeren...	10,360	16,750	14,985	7,896	ton
Afleveringen..	13,565	12,250	16,531	15,454	"
Voorraad....	2,950	6,535	2,228	4,124	"
Prijs v. Beng.	37/ a 42/6	34 a 42/	45/ a 51/	31/ a 38/6	

en van TERPENTIJN waren de prijzen op het einde der 4 laatste jaren:

	1858.	1857.	1856.	1855.
en v. Amer. Terp. Olie	10/ a 10/6	9/6	11/6 a 12/	9/6 a 10/
	38/ a 38/6	34/	47/6	34/

Per Telegraaf.

LONDEN den 4 Januarij.

KOFFIJ. Ceylon Plantation 68/6 a 80/6; Mocha 92/6 a 93. — SUIKER. Benares 6 d. lager; Barbados 6 d. hooger. — THEE. Ord. Congo 11¼ d. — RIJST. Arracan 7/3 a 7/6. — LIJNOLIE 30/3. — TIN. Banca 127/; Straits 126/. — IJZER. Schotsch Ruw 54/3. — TALK in loco 51/.

LIVERPOOL den 4 Januarij.

KATOEN. Afgedaan 5000 b. tot onveranderde prijzen.

ANTWERPEN 4 Januarij.

KOFFIJ en SUIKER prijshoudend. — GRANEN. Witte Tarwe *f* 10¼ en Roode *f* 10½. Rogge *f* 6½.

BERLIJN den 4 Januarij.

ROGGE per Jan. 47; per April/Mei 47½ th. — RAAPOLIE in loco 14 5/6; April/Mei 15 th. — SPIRITUS in loco 18½; April/Mei 20 th.

Advertentien.

Gedrukt en uitgegeven bij
G. en C. A. van Reyn,
te Rotterdam.